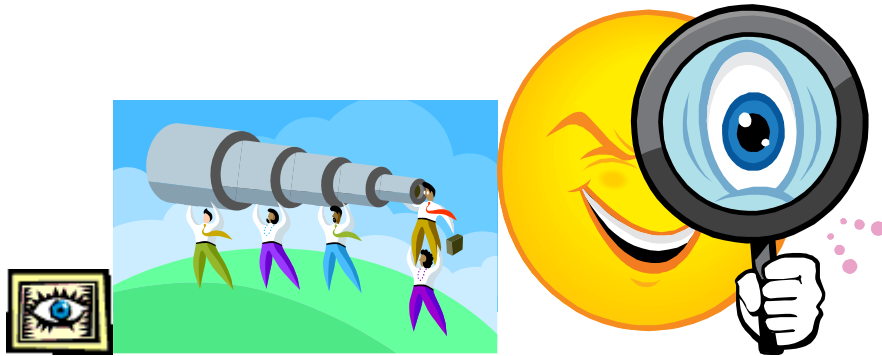

Het in kaart brengen van de pedagogische leraar competenties

Kijkwijzer?

Marjolein Tholen

Meesterstuk in het kader van de opleiding Master Sen

Leerroute: Gedragsspecialist

Jaar: 2008- 2011

Begeleid door: Simone van de Velde

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg Sittard

Voorwoord

Als jong meisje wist ik al dat ik later met kinderen wilde gaan werken. Ik wilde op een internaat werken met probleemjongeren. Na vier HAVO ben ik de opleiding Agogisch Werk gaan doen. Tijdens mijn stage op de LOM school kreeg ik ook interesse voor het onderwijs. Na deze opleiding heb ik gekozen om de PABO te gaan volgen. Tijdens deze opleiding heb ik veel stages gelopen in probleemwijken. Tijdens mijn LIO- stage heb ik gesolliciteerd op mijn huidige baan. Ik werk momenteel voor het elfde jaar op O.B.S. de Springdonk in Susteren. Ik werk hier nog steeds met veel plezier, mede doordat de school zich steeds blijft vernieuwen. De populatie is in de afgelopen jaren erg veranderd. Zorg op maat bieden, voor elk kind staat hoog in het vaandel. Vandaar dat ouders uit de aangrenzende gemeentes bij onze school terecht komen met hun kind. Het omgaan met verschillen tussen kinderen blijft interessant. Dit bracht me tot de opleiding Gedragsspecialist. Ik hoopte meer kennis en vaardigheden te leren over kinderen met gedragsproblemen en ontwikkelingsstoornissen. Ik wilde meer leren en te weten komen over de denkwijzen van kinderen met speciale onderwijsbehoeften. De opleiding tot gedragsspecialist heeft mij als leerkracht, maar ook als mens veel gebracht. Het heeft me geleerd anders en verder te kijken naar kinderen en heeft me bewust gemaakt van mijn eigen handelen.

Dit onderzoek aan de Master S.E.N. heeft voor mij pieken en dalen gekend. Ik wil mijn voorwoord gebruiken om alle docenten van de Fontys OSO Sittard te bedanken. Allereerst voor de enthousiaste manier van lesgeven en de grote betrokkenheid bij hun studenten. Mijn casusbegeleider Klaas- Jan Kuper wil ik bedanken voor zijn geduld en goede feedback op mijn casussen. In het bijzonder wil ik Bert van Geffen, de opleidingscoördinator, met hart voor zijn studenten, bedanken voor zijn vertrouwen in mij. Zijn luisterend oor en positieve houding hebben er aan bij gedragen, dat ik de studie steeds opnieuw heb opgepakt en heb doorgezet. Een speciaal woord gaat uit naar Simone van der Velde. Zij had de ondankbare taak om mij, na de wisseling van LOL begeleider, weer op het rechte pad te krijgen met mijn meesterstuk. Ik was niet altijd de makkelijkste persoon om te begeleiden. Door haar zeer kritische, eerlijke feedback, strakke tijdsplanning en geen ruimte voor onderhandelen van mijn kant, heb ik de draad telkens kunnen oppakken en mijn onderzoek tot een goed einde kunnen brengen. Ook een woord van dank gaat uit naar mijn collega's, zonder hun medewerking was er geen onderzoek mogelijk geweest. Dan waren er een aantal kritische vrienden om me heen. Zij toonden interesse, namen de tijd om mijn vragen te beantwoorden of om me op weg te helpen. Speciaal wil ik Millanie Nelissen, mijn studiemaatje en vriendin, bedanken voor de steun als ik het weer eens niet meer zag zitten, maar ook voor de gezelligheid tijdens de opleiding. Verder wil ik Alexander bedanken, die veel geduld met me heeft gehad, als ik stoom moest afblazen of het niet meer zag zitten. Ten slotte wil ik iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan mijn onderzoek bedanken.

De uitdrukking: " Je leert door vallen en opstaan " is toepasselijk mijn onderzoek.

Bedankt allemaal.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. Korte beschrijving van mijn onderzoek	5
1.2. Mijn werkomgeving	5
1.3. Motivatie onderwerpkeuze	5
1.4. Onderzoekende houding	5
1.5. Eigen leervragen	6
1.6. Eigen leerproces	7
1.7. Korte inhoud van de hoofdstukken	8
2. Vraagstelling onderzoek	9
3. Verantwoording van de vraagstelling	11
3.1. Ontwikkeling van mijn onderzoeksvraag	11
3.2. Praktische en Maatschappelijke relevantie	11
3.3. Nieuwswaarde en belang van het onderzoek	11
3.4. Onderzoeksvraag	12
3.5. Operationalisering	12
3.6. Optimale opbrengst	12
3.7. Antwoorden in mijn onderzoek	13
4. Onderzoeksstrategie en theoretisch kader	14
4.1. Onderzoeksfunctie en onderzoeksstrategie	14
4.2. Theoretisch kader	15
4.2.1. Begrippen	15
4.2.2. Inclusie	17
4.2.3. Mate van Inclusie op O.B.S. de Springdonk	17
4.2.4. Inclusie gedachten en visie, Springdonk	17
4.2.5. De gedragsspecialist in de organisatie	18
5. Methode	19
5.1. Doelgroep van het onderzoek	19
5.2. Deelvragen	19
5.3. Onderzoeksplanning	19
5.4. Data- verzameling	21
5.5. Resultaten van het onderzoek per deelvraag	23
5.6. Resultaten van het onderzoek per deelvraag	24
5.7. Data- analyse	25
5.8. Betrouwbaarheid en validiteit	26
5.9. Methodetriangulatie	26
5.10. Bronnentriangulatie	26
6. Conclusies en aanbevelingen	28
6.1. Belangrijkste conclusies vanuit de deelvragen	28
6.1.1 Antwoord op de onderzoeksvraag	29
6.2. Aanbevelingen	31
6.3. Mogelijke vervolg stappen	31
7. Discussie en reflectie	32
7.1. Discussie en onderzoek	32
7.1.1. Aanpak van het onderzoek	32
7.1.2. Uitvoerbaarheid van het onderzoek	32

7.1.3.	Acceptatie van het onderzoek	32
7.1.4.	Effectiviteit van het onderzoek	33
7.1.5.	Tevredenheid	33
7.2.	Reflectie leerproces a.d.h.v. Dublin descriptoren	33
7.3.	Reflectie a.d.h.v. leerroute specifieke competenties	35
7.4.	Eindreflectie	36
8.	Samenvatting	37
9.	Literatuurlijst	38
10.	Websites	38
11.	Lijst met afkortingen	39
12.	Bijlagen	40
12.1	Beschrijving van de zeven competenties	40
12.2	Power point: Informatie over de studie	43
12.3	Vragenlijst m.b.t. begripsverheldering	43
12.4	Verwerking van de vragenlijst m.b.t. het begrip stap voor stap	44
12.5	De drie uitgeprobeerde kijkwijzers	52
12.6	Power point: Presentatie: top zes n.a.v. d. vragenlijst	58
12.7	Evaluatieblad n.a.v. de observaties	61
12.8	alle onderzoeksvragen gedurende het onderzoek op een rij	62

1. Inleiding

1.1 Korte beschrijving van mijn onderzoek

Dit onderzoek gaat over het in kaart brengen van de pedagogische competentie van de leraar door middel van een kijkwijzer als observatie- instrument.

1.2 Mijn werkomgeving

Ik ben leraar op O.B.S. de Springdonk in Susteren. Onze school hoort bij een van de negen basisscholen die horen bij het openbaar bestuur prooSES.

Het team bestaat uit zesentwintig personen. Het betreft tweeëntwintig leraren, vier onderwijsassistenten, een intern begeleider (IB- er), een remedial teacher (RT- er), een leraar om kinderen met een leerling gebonden financiering (LGF begeleider) te begeleiden en de directeur. Onze school telt ongeveer 370 leerlingen verdeeld over 13 groepen. .

Ik geef op dit moment les aan groep 6 met 25 leerlingen. In het verleden heb ik lesgegeven in alle groepen van de bovenbouw behalve groep 8. Naast het lesgeven heb ik diverse taken op school, zoals: bedrijfshulpverlener, Lid van de MR en GMR en ben ik gedragsspecialist in opleiding.

Ik ben als leerkracht altijd bezig geweest om leerlingen te helpen met gedragsproblemen of leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij hun sociaal emotionele ontwikkeling. In het verleden handelde ik vanuit de kennis, die ik opgedaan had met werkervaringen en liet mijn gevoel en intuïtie spreken. Deze manier van handelen werkte vaak goed, maar ik miste de theoretische onderbouwing. Dit bracht mij tot de opleiding van gedragsspecialist.

1.3 Motivatie onderwerpkeuze

Vanaf augustus 2006 de Wet beroepen In het onderwijs (Wet BIO 2004) in werking getreden. Deze wet schrijft over welke bekwaamheden en competenties onderwijspersoneel dient te beschikken. De kwaliteiten van personeel moeten in kaart gebracht en benut worden, personeel moet zich professionaliseren en iedere school moet een integraal personeelsbeleid voeren.

Aan de hand van deze wet heeft de Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) een zevental bekwaamheidseisen voor leraren ontwikkelt.

De pedagogische kwaliteiten van de leraar zijn van grote invloed op het gedrag van kinderen en een groep. De primaire taak van een leraar is het overbrengen van kennis en zorgen dat de kinderen leren. Deze kwaliteiten zijn duidelijk observeerbaar tijdens het lesgeven. De pedagogische kwaliteiten van een leraar zijn moeilijk te observeren, maar even belangrijk.

Op onze school heeft een collega een kijkwijzer voor vakinhoudelijk- en didactisch werken gemaakt. Deze kijkwijzer wordt al gebruikt bij klassenobservatie voor een functionering- en beoordelingsgesprek. Ik vind dat kinderen niet alleen bij een didactisch sterke leraar veel leren, maar dat sfeer in de groep en het leraargedrag net zo belangrijk is om goed te kunnen leren. Daarom wil ik kijken of ik door middel van een kijkwijzer de pedagogische kwaliteiten van de leraar in kaart kan brengen.

1.4 Onderzoekende houding

Nadat ik uiteindelijk een idee had over wat onderzoek eigenlijk inhoudt en wat daarbij komt kijken. Werd ik door het volgen van de leer en onderzoekslijn, steeds gemotiveerder om hiermee aan de slag te gaan. Mijn onderzoekende houding groeide het meest in mijn derde jaar van de opleiding. Voorheen was ik voornamelijk bezig met het werken aan de drie casussen en het verwerken van de kennisblokken. Ik vond het moeilijk om een overzicht te houden op de kennisblokken, casussen en onderzoek. Het liep allemaal door elkaar en stond toch los van elkaar. Door mijn zwangerschap in het

tweede jaar heb ik besloten om het onderzoek op een laag pitje te zetten en de opleiding met een jaar te verlengen. Ik had wel al geworsteld met de onderzoeksvraag en de praktische uitvoer. Dit was voor mij al heel leerzaam. Ik kwam erachter dat deze zich cyclisch ontwikkeld. De echte definitieve onderzoeksvraag werd pas in het derde jaar geformuleerd. Ik heb hierbij veel hulp gehad van mijn tweede onderzoeksbegeleider. Voor mij werd het beeld toen pas helemaal helder en kon ik opnieuw beginnen met schrijven. In de praktijk had ik toen wel al veel gedaan. In het derde jaar heb ik me echt gefocust op onderzoeken. Mijn onderzoekende houding ontpopte zich. Ik werd nieuwsgierig en ben me nog meer gaan verdiepen in de literatuur. Ik heb naar verschillende bronnen gezocht en gelezen in boeken, op internet en artikelen. Ik heb met collega's en docenten gesproken en alle kennisblokken gebruikt die ik hiervoor nodig had. Het was een hele klus. Ik heb geleerd de theorie op de juiste manier toe te passen. Dit was niet gemakkelijk. Het schrijven van het theoretisch kader verliep eerst van de hak op de tak. Ik wilde teveel. Ik heb geleerd keuzes te maken. Het was moeilijk om de belangrijkste informatie uit de literatuur te halen en deze te verwerken in mijn onderzoek. Ik heb veel gehad aan andere onderzoeken die ik op het internet vond. Deze gaven mij een duidelijker beeld hoe het totaal plaatje eruit moest zien. Ik merkte dat ik er ook steeds aan dacht als ik er niet daadwerkelijk mee bezig was. Het begon echt te leven en ik wilde het tot een goed resultaat brengen. Het schrijven werd leuk om te doen en ik deed het steeds regelmatig. Alles wat ik las of zag, nam ik mee in mijn eigen handelen. Ik ben ook trots dat ik, ondanks een aantal obstakels, dit onderzoek tot een goed einde heb gebracht.

1.5 Eigen leervragen

Vanuit de opleiding hebben we gewerkt aan een persoonontwikkelingsplan (POP) en hebben we een sterkte/zwakte analyse gemaakt. Deze brachten mij tot een aantal leervragen die betrekking hadden op mijn hele studie en later gericht op mijn onderzoek.

Mijn eerste leervraag was om de kennis, vaardigheden en attitude die ik leerde goed weg te zetten, volgens de fases van handeling gerichte werken, in de casussen en in mijn onderzoek. Ik vond het moeilijk om helder te krijgen waar ik wat ging plaats en ik had moeite om alles zakelijk en in goed Nederlands kernachtig te schrijven. Dit is uiteindelijk toch gelukt.

Mijn tweede leervraag was een weg te vinden in het ordenen van de gelezen literatuur. Wat is belangrijk voor mijn onderzoek? Hoe schrijf ik een onderzoek zonder teveel van de hak op de tak te springen, met goed lopende Nederlandse zinnen en duidelijk leesbaar voor een buitenstaander. Het schrijven van het theoretisch kader en de methode vond ik het moeilijkste om te schrijven. Vooral het plaatsen van de juiste tekst bij het juiste kopje met alleen de relevante informatie vond ik het moeilijkste. Ik heb geleerd hierin keuzes te maken.

Verder zijn er een aantal eigen leervragen in mijn onderzoek, die beantwoord zullen worden:

Wat is de invloed van het leraar gedrag op de kinderen.?

Welke kwaliteiten horen bij een pedagogisch competente leraar.?

Welke kwaliteiten vinden wij als team horen bij pedagogische competenties?

Op welke manier kunnen we deze in kaart brengen?

Tot slot de vraag of pedagogische kwaliteiten te meten zijn met een kijkwijzer als observatie-instrument? Deze vraag zal in de evaluatie terug te vinden zijn. De kennis hierover heb ik opgedaan in de uitvoering van mijn onderzoek en door het lezen van literatuur.

1.6 Eigen leerproces

Mijn leerproces bestaat uit drie jaren:

Het eerste jaar heb ik veel kennis verworven door het volgen van de kennisblokken. In dit jaar heb ik geworsteld met mijn onderzoeksvraag. Ik heb praktische dingen met mijn team gedaan zoals het maken en verwerken van vragenlijsten en het samenstellen van een eigen kijkwijzer aan de hand van de uitkomsten van de vragenlijsten.

In het tweede jaar heb ik het onderzoek op papier gezet. Door mijn zwangerschap heb ik niet veel gedaan aan het onderzoek. Dit jaar heb ik veel kennis, vaardigheden en attitude geleerd door de gevolgde kennisblokken.

Het derde jaar heb ik een andere onderzoeksbegeleider gekregen. Ik heb de onderzoeksvraag en doelstelling van mijn onderzoek veranderd en aangepast. Ik ben bezig geweest met het uitvoeren en schrijven van het onderzoek. Verder heb ik me verdiept in de literatuur die bij mijn onderzoek hoort. (zie hoofdstuk 4) en hebben we met de verschillende kijkwijzers klassenobservaties uitgevoerd.

1.7 Korte inhoud van de hoofdstukken

Hoofdstuk 1

In dit hoofdstuk beschrijf ik kort; mijn werkomgeving, waar de vraag vandaan is gekomen, mijn motivatie, mijn leervragen en hoe ik mijn onderzoek heb vormgegeven. Verder staat er in hoofdstuk 1 mijn groei in onderzoekend leren en leren onderzoeken.

Hoofdstuk 2

Dit hoofdstuk gaat over de vraagstelling van mijn onderzoek. Ik beschrijf in dit hoofdstuk waar de vraag vandaan komt. Waar we als school mee bezig zijn en aan welke bekwaamheidseisen we volgens de wet BIO moeten voldoen. Ik heb gekeken of mijn vraag te onderzoeken is. Wat het ideale antwoord zou zijn op mijn onderzoeksvraag en wat het draagvlak voor mijn onderzoek is. Ik beschrijf de directe aanleiding voor mijn onderzoek en wat mijn uiteindelijke doel is.

Hoofdstuk 3

Het formuleren van mijn definitieve onderzoeksvraag was een intensieve, maar interessante bezigheid. De operationalisering staat in dit hoofdstuk uitgeschreven. Mijn onderzoek kan waardevol zijn voor mijn eigen praktijk en zeker ook voor mijn collega's, die aan een aantal bekwaamheidseisen moeten voldoen volgens de wet BIO. Dit onderzoek gaat over de wet BIO en de daarbij behorende bekwaamheidseisen. De pedagogische competenties worden er speciaal uitgelicht. Er wordt in dit onderzoek bekeken of deze competenties door middel van een kijkwijzer als observatie- instrument geschikt is om deze competenties in kaart te brengen. De ontwikkeling van de onderzoeksvraag, de nieuwsaarde, het belang ervan wordt uitgelegd. Deze wordt gevolgd door de praktische en theoretische relevantie en de opbrengst van het hele onderzoek.

Hoofdstuk 4

Mijn literatuurstudie heeft zich in eerste instantie gericht op de zeven leraar competenties zoals beschreven in de wet BIO. De pedagogische competenties en de invloed van de leraar op leerlingen zijn er uitgelicht. Daarnaast komen observaties met een kijkwijzer als observatie- instrument en inclusie aan de orde. Mijn onderzoek is in eerste instantie een actieonderzoek. Ik bestudeer de mening van het team met betrekking tot de pedagogische competenties en ik vergelijk verschillende kijkwijzers met elkaar. Het tweede deel van het onderzoek is een ontwerponderzoek. Ik ontwerp samen met mijn team een eigen kijkwijzer om de pedagogische competenties in kaart te brengen. Deze wordt samen met twee bestaande kijkwijzers uitgetoetst tijdens klassenobservaties.

Hoofdstuk 5

In dit hoofdstuk beschrijf ik hoe ik het onderzoek heb uitgevoerd en hoe ik de onderzoeksresultaten heb geanalyseerd. Ik geef globaal mijn onderzoeksplanning aan. Ik schrijf kort iets over de eerste resultaten, validiteit en betrouwbaarheid van mijn onderzoek.

Hoofdstuk 6

Hier beschrijf ik de belangrijkste conclusies per deelvragen en de beantwoording van mijn onderzoeksvraag met de conclusie. Ik geef aanbevelingen en wijs ik op mogelijk vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 7

Tot slot reflecteer ik op mijn eigen leerproces in het uitgevoerde onderzoek. Ik kijk daarbij naar het hele proces.

2. Vraagstelling onderzoek

Het Nederlandse onderwijs kent veel onderwijsvernieuwingen en nieuwe concepten. Ontwikkelingsgericht werken en werken met meervoudige intelligenties is een van deze ontwikkelingen. Naast de verschillende onderwijsvernieuwingen is vanaf augustus 2006 de Wet Beroepen in het Onderwijs (Wet BIO 2004) in werking getreden. Deze wet schrijft voor over welke bekwaamheden en competenties onderwijspersoneel dient te beschikken. De kwaliteiten van personeel moeten in kaart gebracht en benut worden, personeel moet zich professionaliseren en iedere school moet een integraal personeelsbeleid voeren. Kortom, de school moet een lerende organisatie worden. Daarnaast is er sprake van steeds meer functiedifferentiatie in het onderwijs.

Voordat er sprake was van de wet BIO en het integraal personeelsbeleid heeft de toenmalige directeur van onze school geprobeerd de kwaliteit van de school d.m.v. de kwaliteitskaarten van Bos in kaart te brengen. Deze kwaliteitskaarten waren toen der tijd nieuw en vooruitstrevend. Het onderwijs meten met een kwaliteitskaart paste toen niet bij de leraren en de manier van werken. De kwaliteitskaarten zijn daarom niet meer niet meer gebruikt.

Het meten van de kwaliteit op school werd weer actueel na de invoering van de wet BIO (Beroepen in het Onderwijs). Deze wet bevordert dat het personeel tijdens hun loopbaan aan een minimum kwaliteit blijft voldoen. Aan de hand van deze wet heeft SBL (De stichting beroepskwaliteit leraren en ander onderwijspersoneel) een zevental bekwaamheidseisen voor leraren ontwikkeld. Deze bekwaamheidseisen kunt u terug vinden op de website www.lerarenweb.nl

Bij de start van de wet BIO hebben alle leraren voor zichzelf de quickscan van het SBL digitaal ingevuld. De uitkomst van deze vragenlijst werd besproken tijdens een functioneringsgesprek. Er was geen klassenobservatie aan gekoppeld. Om een beter beeld van de leraar te krijgen naast de ingevulde quickscan heeft mijn collega voor haar opleiding een kijkwijzer voor vakinhoudelijk- en didactisch werken ontwikkeld. Deze kijkwijzer bevat onderdelen uit de quickscan, de kwaliteitskaarten van Bos en items die we als team belangrijk vinden en passen bij onze manier van werken. Deze kijkwijzer wordt op dit moment gebruikt als observatiemiddel bij collegiale consultatie, coaching- en bij functioneringsgesprekken m.b.t. vakinhoudelijk- en didactisch werken.

De ontwikkelde kijkwijzer brengt maar één van de zeven competenties volgens de bekwaamheidseisen in kaart. In mijn ogen is een vakinhoudelijk en didactisch sterke leraar niet automatisch een goede of betere leraar. De leraar is de belangrijkste factor voor de kwaliteit van het onderwijs, maar wat een leraar precies tot een goede leraar maakt is een complexe vraag. Het SBL heeft daarom een zevental bekwaamheidseisen voor leraren beschreven. Aan deze basisvaardigheden moet een leraar zeker voldoen. Parallel aan de vraag over “de goede leraar” loopt de discussie over wat goed onderwijs is. Moet het onderwijs gericht zijn op kennis overdracht of gaat het er om dat leerlingen komen tot kennis door zelfstandig en met elkaar te werken? Om het niveau van de basisvaardigheden te verhogen wordt het van belang dat de vakinhoudelijke en didactische expertise van de leraar benadrukt. Daar tegen over staat dat de persoonlijke kwaliteiten van een leraar ook erg belangrijk zijn voor goed onderwijs. Deze kwaliteiten dragen bij tot een positieve stimulans voor de prestaties van de leerlingen. Leerlingen raken geboeid en gestimuleerd tot leren. Ze voelen zich veilig.

Ik ga onderzoeken welke kijkwijzer naast de ontwikkelde kijkwijzer vakinhoudelijk- en didactisch werken geschikt is om de pedagogische competenties in kaart te brengen.

Om een reëler en completer beeld te krijgen van de competenties van de leraar wil ik dus onderzoeken welke kijkwijzer geschikt is om deze kwaliteiten in kaart te brengen. Ik ga daarvoor bestaande kijkwijzers bekijken en uitproberen in de klassen.

Deze pedagogische kijkwijzer moet naast de ontwikkelde kijkwijzer voor vakinhoudelijk- en didactisch werken worden gebruikt.

We zijn een school en team die open staat voor vernieuwingen en de visie 'leren van en met elkaar' onderstreept. Bij elkaar komen kijken in de klas en werken met open deuren is bij ons normaal. Vanwege het werken in clusters (met meer leraren verantwoordelijk zijn voor een grote groep d.m.v. groepsdoorbrekend werken in niveaugroepen) is het belangrijk om het onderwijs aanbod goed op elkaar af te stemmen. De leerlingen krijgen te maken met meerdere leraren, daardoor moeten afspraken en werkvormen uniform zijn. De rode draad moet voor de leerlingen zichtbaar zijn, zonder afbreuk te doen aan de eigenschappen en persoonlijkheid van de individuele leraar. Door met een kijkwijzer in de klassen te komen kijken, kunnen we nog beter op elkaar afstemmen en van elkaar leren. Door het observeren met een kijkwijzer krijgen leraren inzicht in hun leraren gedrag en worden zich bewuster van de dingen die ze goed doen. Uit de observaties kunnen leerpunten en doelen worden gehaald. Deze kunnen de leraren dan gebruiken voor hun eigen persoonlijke ontwikkelingsplan (POP). De observaties worden ook gebruikt bij het functionering- en beoordelingsgesprek.

3. Verantwoording van de vraagstelling

3.1 Ontwikkeling van mijn onderzoeksvraag

Met mijn onderzoeksvraag sluit ik aan bij de landelijke ontwikkelingen, de schoolontwikkeling en bij een eerder onderzoek op onze school.

3.2 Praktische en maatschappelijke relevantie

Onze school heeft door onze visie en werkwijze te maken met een grote verscheidenheid aan kinderen met hun eigen gedragingen. De missie van onze school is: "Het leren in een wereld van verschillen". Daarmee bedoelen we het leren van de kinderen, maar ook het leren van leraren, directieleden enz. Met "het leren van verschillen" wil de school aangeven, dat wij, als openbaar onderwijs, open staan voor ouders en kinderen van diverse levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en verschillende aanleg. Door deze visie lopen we voor op andere scholen m.b.t. inclusief onderwijs. We werken ontwikkelingsgericht en sluiten aan bij- en bevorderen de ontwikkeling van het kind. Niet de methode, maar het kind is ons uitgangspunt bij het handelen:

Betekenisvol en betrokkenheid zijn kernbegrippen voor onze school. Elk kind mag zijn wie hij of zij is. Samenwerken is rekening met elkaar houden, delen met elkaar, leren van en met elkaar. Binnen onze visie zijn; zelfstandigheid, zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid en samenwerken belangrijke kernwoorden.

In 1998 is het project 'Weer Samen Naar School' (WSNS) in het leven geroepen.

Het doel van het WSNS- beleid is dat kinderen die extra zorg en begeleiding nodig hebben deze zo veel mogelijk op de basisschool krijgen. Lukt dat niet dan gaan ze naar een school voor Speciaal Basisonderwijs (SBO).

Het gaat bijvoorbeeld om basisschoolkinderen die moeite hebben met leren, kinderen met gedragsproblemen, hoogbegaafde kinderen, enz. Het WSNS- beleid is bedoeld voor alle basisschoolleerlingen inclusief de leerlingen die speciale zorg en begeleiding nodig hebben. .

Vanaf 1 augustus 2002 is de Wet Expertise Centra (WEC) van kracht en kunnen leerlingen met een handicap met ingang van het schooljaar 2003-2004 geïntegreerd in het basisonderwijs geplaatst worden voorzien van een zogeheten "rugzak" leerling-gebonden financiering (LGF). Daarin zitten middelen om een daadwerkelijke integratie zo effectief mogelijk te maken. Het gaat om kinderen met verstandelijke, zintuiglijke of lichamelijke handicaps, om kinderen met psychiatrische problemen of ernstige leer- en/of gedragsproblemen, om kinderen met een meervoudige handicap of langdurig Zieke kinderen. Het gaat dus om kinderen die aantoonbaar zonder extra ondersteuning geen reguliere school kunnen bezoeken. Ouders van kinderen met een handicap of stoornis willen een bewuste keuze maken voor een school die het beste bij hun kind past: de school in de buurt of een speciale school. Het is belangrijk dat ouders samen met de basisschool of een speciale school tot een juiste keuze komen die in het belang is van het kind. Kiezen ze voor onze school dan moet deze school wel de juiste zorg en aandacht kunnen besteden aan hun kind.

3.3 Nieuwswaarde en belang van het onderzoek

Door de komst van passend onderwijs in 2011 en de geplande bezuinigingen zullen op de reguliere basisscholen steeds meer kinderen met extra zorg komen zonder de rugzak (LGF) en ambulante begeleiding, volgens de voorstellen van ons kabinet.

We zijn op dit moment afhankelijk van de keuzes die het kabinet gaat maken i.v.m. de bezuinigingen. Niet elke leraar is in staat deze hulp zonder externe begeleiding voor elk kind te bieden. We zijn

immers niet opgeleid tot leraar speciaal onderwijs. Als de geplande bezuinigingen doorgaan kunnen we nog minder zorg op maat geven. Voor de omgang met deze kinderen en het bieden van de juiste zorg zijn andere kwaliteiten van de leraren vereist.

Het is daarom belangrijk om als team een duidelijk beeld te hebben bij het begrip pedagogisch competent en een kijkwijzer te kiezen die bij ons past, waarin we alle punten die we belangrijk vinden m.b.t. pedagogische competenties terug te vinden zijn.

3.4 Dit resulteert in de volgende onderzoeksvraag:

Welke kijkwijzer is voor O.B.S de Springdonk het juiste observatie- instrument om de pedagogische competenties van ons team in kaart te brengen?

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden maak ik gebruik van de volgende **deelvragen**:

1. Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op O.B.S. de Springdonk beschikken, volgens het team.
2. Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op O.B.S. de Springdonk in kaart te brengen.

3.5 Operationalisering van de onderzoeksvraag:

Openbare Basisschool:

Met openbare Basisonderwijs wordt het onderwijs bedoeld aan alle kinderen in de leeftijd van ongeveer vier jaar tot ongeveer twaalf jaar. Basisonderwijs wordt vaak voorafgegaan door kleuteronderwijs en gevolgd door voortgezet onderwijs. In Nederland is het basisonderwijs verplicht via de leerplicht.

Kijkwijzer:

Instrumenten die een kader kunnen bieden bij een gesprek over of een observatie van de onderwijsleersituatie. (Noelle Pameijer en Tanja van Beukering, 2004, p 192).

Observatie- instrument:

Observeren is het systematisch en doelgericht waarnemen en registreren van gedragingen, gebeurtenissen en interacties Observeren is het beschrijven, turven of waarderen van handelingen van de persoon die men waarneemt in zijn omgeving. Observeren doet men zo objectief mogelijk met een bepaald doel voor ogen. Daarbij kunnen bepaalde methodieken (werkwijzen) of instrumenten gebruiken worden (Noelle Pameijer en Tanja van Beukering, 2008, p 98).

Pedagogische competenties:

Het begrip competentie kan verwijzen naar de afzonderlijke vaardigheden, kennis en attitudes of houding die iemand in staat stellen om zijn professionele taken succesvol uit te voeren. Een leraar die pedagogisch competent is, biedt de leerlingen een veilige leeromgeving in zijn klas of lessen. Hij bevordert de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. Hij helpt hen om zelfstandige en verantwoordelijke personen te worden.

3.6 Optimale opbrengst

Het doel van mijn onderzoek is een kijkwijzer te vinden die:

- De pedagogische competenties van de leraar in kaart brengt volgens kernwoorden uit de beschrijving van het team.

- Past bij onze visie en ons beeld van het begrip pedagogisch competent zijn.
- Naast of samen met de kijkwijzer voor vakinhoudelijk en didactisch handelen, kan worden gebruikt.
- Gebruiksvriendelijk is.
- Duidelijke observeerbare punten hebben.

3.7 In mijn onderzoek wil ik antwoorden vinden op de volgende vragen:

Het pedagogisch handelen, vindt altijd plaats in een sociale context en is daarbinnen altijd onderdeel van een wisselwerking (interactie) tussen jou en één of meer kinderen. Je handelen wordt steeds ingegeven door jouw inschatting van de situatie en het betreffende kind. Je maakt die inschatting op grond van eerdere ervaringen, denkbbeelden die je erop na houdt, je verwachtingen, je waarden en normen. De interactie heeft invloed op de sfeer in de groep. Het welbevinden van de leerlingen en de leraar heeft ook invloed op het pedagogisch klimaat in de groep. Een aantal van de kwaliteiten die een leraar in bezit moet hebben om een goed pedagogisch klimaat te scheppen, zijn observeerbaar en meetbaar. Voordat we gaan observeren met een kijkwijzer, zullen we als individu en als team helder moeten hebben wat wij verstaan onder het begrip 'pedagogische competenties'. Kunnen we deze pedagogische competenties door observaties met een kijkwijzer in kaart brengen. Welke kijkwijzer sluit aan bij onze manier van werken en bezit alle observatie punten die wij als team belangrijk vinden? Is een kijkwijzer voldoende om de pedagogisch competenties in kaart te brengen?

Door de wet BIO en de bekwaamheidseisen wordt er veel de nadruk gelegd op de competenties van leraren. Ik richt me in mijn onderzoek specifiek op de pedagogische competenties. Een leraar zou over een aantal basisvaardigheden moeten beschikken. Een leraar heeft namelijk een grote invloed op het gedrag van kinderen. Door een adequate aanpak kunnen probleemsituaties met jongeren voorkomen worden. Het gaat vooral om het scheppen van een goed pedagogische klimaat. Voor de onderwijssituatie betekent het, dat naast het weten te hanteren van verschillende didactische methodes andere factoren zoals aandacht, warmte, interesse en betrokkenheid van groot belang zijn. 'Voorkomen is beter dan genezen' is een gezegde dat ook geldt voor zowel de internaliserende als externaliserende gedragsproblemen in de school. Belangrijk daarvoor is het creëren van een goed pedagogisch klimaat, waarin er een positieve sfeer heerst in de school en in de klas, en waar een team van docenten werkzaam is dat sensitief en responsief is ten aanzien van signalen van niet-welbevinden van leerlingen. Juist deze kwaliteiten zijn moeilijk meetbaar of observeerbaar met een kijkwijzer.

4. Theoretisch kader:

4.1 Onderzoeksfunctie en onderzoeksstrategie

Mijn onderzoek is gebaseerd op het implementatietraject van de kijkwijzer vakinhoudelijk- en didactisch werken waar onze school de afgelopen twee jaar mee bezig is geweest.

Ik ga me richten op mijn eigen praktijk. Daarom kan ik mijn onderzoek een actieonderzoek noemen. Ik ga na of mijn eigen handelen het gewenste effect oplevert. (Van der Zee, 2006)

Volgens Van der Zee (2006) is een actie -onderzoek een interactieve manier van onderzoeken: al handelend probeert de onderzoeker na te gaan of zijn handelen het gewenste effect oplevert. Ponte (2002) geeft aan dat actieonderzoek een onderzoek is dat gericht is op het eigen handelen van docenten en de situatie waarin dat handelen plaatsvindt. Bij actieonderzoek reflecteren docenten op basis van systematisch verzamelde informatie. Actieonderzoek gebeurt in dialoog met collega's binnen en buiten de school. Bij actieonderzoek worden leraren (of andere doelgroepen) als belangrijke bron van informatie gebruikt. Mijn onderzoek karakteriseren als een actieonderzoek lijkt voor de hand te liggen, omdat ik het pedagogisch handelen van mijn collega's van de groepen 1 t/m 8 onder de loep ga nemen. Er moeten verbeteracties ontstaan. Verbeteren betekent in veel gevallen iets veranderen. Iets nieuws ontwerpen en uitproberen. Ik zal het bestaande ontwerp van de kijkwijzer vakinhoudelijk- en didactisch werken aanvullen met een kijkwijzer voor de pedagogisch competenties in een voor onze school, werkbaar instrument. Er zullen klassenobservaties moeten worden uitgevoerd met de kijkwijzers.

De bijpassende onderzoeksstrategie is ontwerpen. De term ontwerponderzoek kent twee componenten: ontwerpen en onderzoeken. Ontwerpen betekent op een systematische wijze bedenken en ontwikkelen van een oplossing voor een probleem, in deze context een onderwijsprobleem. Onderzoeken is in dit verband een systematische bestudering van de kwaliteiten van deze oplossing. Ontwerponderzoek wordt daarom ook wel omschreven als: "studying learning in context" (Barab & Squire, 2004). Een meeromvattende definitie van ontwerponderzoek luidt: een systematische benadering van (onderwijs)problemen, waarin door middel van geïntegreerde ontwerp- en onderzoeksactiviteiten een tweeledig doel wordt nagestreefd: praktijkverbetering en kennisgroei (Van den Akker, 1999). Hierbij zal het accent de ene keer op praktijkverbetering en een andere keer op kennisontwikkeling liggen. In dit onderzoek ligt het accent op beiden. Door mijn onderzoek zullen mijn collega's meer inzicht krijgen in hun eigen pedagogisch handelen. De directie zal meer feeling krijgen met de werkvloer en beter inzicht krijgen in de verschillende kwaliteiten van de leraren d.m.v. de klassenobservaties met de kijkwijzer.

4.2 Theoretisch kader

4.2.1 Uitleg van de verschillende begrippen in mijn onderzoeksvraag:

Bekwaamheidseisen

In de wet BIO staat beschreven aan welke bekwaamheidseisen een leraar moet voldoen. Deze Bekwaamheidseisen geven in algemene termen weer wat de leraar nodig heeft.

Het SBL heeft de kennis, vaardigheden en attituden beschreven in een competentieprofiel.

Hierin worden zeven competenties onderscheiden die de kern vormen van het beroep van leraar:

Bijlage 1: Beschrijving van de 7 competenties

Ik richt me in mijn **onderzoek op de pedagogische competentie** van de leraar.

De Wet BIO zegt over de pedagogische competenties het volgende:

“De leraar primair onderwijs moet de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen bevorderen. Hij moet hen helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar pedagogisch competent zijn.” (www.lerarenweb.nl)

Competentie

Het SBL heeft de lerarencompetenties beschreven. Het is de bedoeling om deze competenties zichtbaar te maken in de praktijk. Leraren zullen aan de hand van deze competenties worden beoordeeld. Het begrip competentie levert veel onduidelijkheid op:

Fred Korthagen noemt in zijn artikel: ‘*Zin en onzin van competenties*’ dat competentie een vaag begrip is en weinig nieuws biedt. In verschillende literatuurstudies wordt telkens een andere definitie genoemd van het begrip competentie.

Het begrip competentie is een erg onduidelijk begrip. Het is een vertaling van het Engelse begrip competence (dat in de buurt ligt van het begrip ‘expertise’) of competenties (dat dicht bij concrete vaardigheden ligt). Kessels (1999) heeft erop gewezen dat het een onjuiste vertaling is: het begrip competentie heeft traditioneel in het Nederlands de betekenis van ‘bevoegd zijn tot iets’.

Thijssen en Lankhuijzen (2000) vatten het begrip breed op en laten er ook persoonlijke kwaliteiten onder vallen. Terwijl anderen nu juist vinden dat die er beter buiten gelaten kunnen worden, omdat zulke kwaliteiten moeilijk objectief vast te stellen zouden zijn (bijv. Koster, 2002) De EPS- publicatie: *Competentiegericht leren en begeleiden, competentiegericht bewijzen en beoordelen*

(<http://www.educatiefpartnerschap.nl>). de volgende definitie van het begrip competentie:

“Een competentie of bekwaamheid betreft het vermogen om op basis van aanwezige kennis, vaardigheden en houdingen adequaat te handelen in complexe beroepssituaties en het vermogen om keuzes en beslissingen die tijdens dat handelen gemaakt worden kunnen verantwoorden en er op te kunnen reflecteren”.

Competentie wordt in Van Dale omschreven als: “deskundigheid, bekwaamheid, vaardigheid, expertise.”

Wikipedia ([http://nl.Wikipedia.org/wiki/Competentie_\(vaardigheid\)](http://nl.Wikipedia.org/wiki/Competentie_(vaardigheid))) geeft de volgende omschrijving:

“Het begrip competentie kan verwijzen naar de afzonderlijke vaardigheden, kennis en attitudes of houding die iemand in staat stellen om zijn professionele taken succesvol uit te voeren.”

In alle definities van het begrip competentie wordt beschreven, dat er wordt gehandeld op basis van deskundigheid, bekwaamheid en vaardigheden. In mijn onderzoek ga ik uit van de volgende

beschrijving: *Het begrip competentie kan verwijzen naar de afzonderlijke vaardigheden, kennis en attitudes (of „houdingen“) die iemand in staat stellen om zijn professionele taken succesvol uit te voeren.* Tijdens de uitvoering en evaluatie zal duidelijk worden of de persoonlijke kwaliteiten zoals beschreven door Thijssen en Lankhuijzen (2000) er ook onder vallen

Pedagogisch klimaat:

In de brochure *Overdenken en doen* beschrijft de Utrechtse hoogleraar Ortho- pedagogiek Luc Stevens (Stevens, L. (1997): *Overdenken en doen. Een pedagogische bijdrage aan adaptief onderwijs.* 's- Gravenhagen: PMPO) een model van wat hij noemt een pedagogisch (basis)klimaat. Een leraar die pedagogisch competent is heeft in zijn of haar klas een goed pedagogisch klimaat. De intentie waarmee volwassenen met kinderen omgaan, de wijze waarop volwassenen en kinderen met elkaar omgaan zijn de belangrijkste ingrediënten van een pedagogisch klimaat. Dat leidt tot de volgende omschrijving:

“Het pedagogisch klimaat verwijst naar de wijze waarop de intentie van de Volwassenen om gunstige voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling Van kinderen, gestalte krijgt in de omgang tussen volwassenen en kinderen en de inrichting van de omgeving waarin ze samen verkeren.” (Stevens 1997)

Aan het gedrag van kinderen liggen altijd bepaalde motieven en/of behoeften ten grondslag. Als leraar doe je er dus goed aan steeds verder te kijken dan naar dat gedrag alleen. Je vraagt je af welke motieven achter het gedrag van kinderen schuil gaan en hoe die motieven gevoed worden. Belangrijke voedingsbronnen zijn hun psychologische basisbehoeften.

Stevens (1997) noemt drie basisbehoeften:

1. De behoefte aan **relatie**, voornamelijk een veilige relatie met volwassenen en andere kinderen. Kinderen komen niet of minder tot ontwikkeling als ze zich bedreigd of onveilig voelen. Voor een gunstige ontwikkeling hebben ze een veilige, liefdevolle omgeving nodig, waarin ze zich geaccepteerd en gerespecteerd voelen door volwassenen en andere kinderen.
2. De behoefte aan **competentie**: het gevoel hebben iets te kunnen, competent In iets te zijn; Kinderen mogen eigen inbreng hebben.
3. De behoefte aan **autonomie** of onafhankelijkheid, het gevoel niet van anderen afhankelijk te zijn.

Observeren van het leraren gedrag is een middel om dit pedagogisch klimaat en de pedagogische competenties van de leraar in kaart te brengen en te kunnen beoordelen.

Observeren

“Observeren is het systematisch en doelgericht waarnemen en registreren van gedragingen, gebeurtenissen en interactie. Observeren in een onderwijsleersituatie vraagt net zoveel precisie als het testen van kinderen: een gedegen voorbereiding en een zorgvuldige data verzameling en interpretatie zijn noodzakelijk”. Uit (Pameijer, N. & Beukering, T. van. (2006), *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider.* Leuven / Voorburg, Acco. P.98)

Een Kijkwijzer is een instrument dat een kader zou kunnen bieden bij een gesprek of een observatie van de onderwijsleersituatie. In veel van deze instrumenten is wetenschappelijke kennis over succesvol onderwijs verwerkt (Houtveen, 2004; Reezigt, 2005; Blok en Breetvelt, 2002). De specifieke observatievraag bepaalt welke kijkwijzer – of aspecten ervan - bruikbaar is om de vraag te

beantwoorden. De kijkwijzer moet immers passen bij wat de observator wil weten. Veel kijkwijzers zijn ontwikkeld voor analyse en verbetering van de onderwijspraktijk. In mijn onderzoek gebruik ik de volgende kijkwijzers:

- Kwaliteitskaart “de leraar” gebaseerd op de bekwaamheidseisen uit de wet BIO: Pedagogische competentie leraar PO
- Kijkwijzer “effectief onderwijsgedrag”.
- Een eigen ontwikkelde kijkwijzer d.m.v. kernwoorden door het team samengesteld.

4.2.2 Inclusie

De term inclusie wordt voor het onderwijs ook wel inclusief onderwijs genoemd: alle zorgleerlingen blijven op de school zelf, dus in het reguliere onderwijs. Dit onderwijsconcept, streeft ernaar het onderwijs en de scholen zo te organiseren dat zij open staan voor alle leerlingen, ongeacht hun culturele achtergrond, hun geloof, hun sexe, hun beperking of handicap. De leerling die speciale zorg nodig heeft gaat niet langer meer naar een speciale school, maar de speciale onderwijszorg komt naar de leerling toe. Bij inclusief onderwijs kiest een school ervoor om een leerling passende zorg en onderwijs aan te bieden binnen haar eigen muren. Dat kan bijvoorbeeld met de hulp van ambulante begeleiders. Het kan ook door specialisten die een leerling nodig heeft de school binnen te halen. Financiële middelen uit de zorg moeten daarvoor ingezet kunnen worden in het onderwijs. Binnen het concept van Inclusief Onderwijs is speciaal onderwijs dan ook geen een aparte voorziening meer, maar het heeft een plek gekregen in de zorgstructuur van de reguliere school. De leerling staat centraal met zijn onderwijs- en ondersteuningsbehoeften om zich maximaal te kunnen ontwikkelen. Op inclusieve scholen wordt gewerkt met leerlingen die onderling sterk kunnen verschillen (diversiteit) in heterogene groepen met een grote diversiteit aan leerlingen; het onderwijs wordt afgestemd op de mogelijkheden van de leerling(en). Er wordt vanuit gegaan dat leerlingen pas van en met elkaar leren, als ze samen leren en samen worden onderwezen in dezelfde leer- en leefgemeenschap. Volgens het landelijke Expertisecentrum Onderwijs en Zorg (LEOZ) gaat inclusief onderwijs verder dan Passend Onderwijs. Bij passend onderwijs zorgt de school dat ieder kind de zorg krijgt die hij nodig heeft. Dat kan binnen of buiten de school zelf zijn. De school maakt hiervoor regionale afspraken met andere scholen en instellingen, zoals scholen voor speciaal onderwijs, of een Zorg Advies Team. Onderwijs en ondersteuning moeten aansluiten op de ontwikkeling en behoeften van het kind, de mogelijkheden van het personeel en de wensen van de ouders. Als een school niet aan de behoeften van het kind tegemoet kan komen, wordt in overleg met de ouders uitgezocht welke school binnen het samenwerkingsverband dat wel kan. Ook wordt meer nadruk gelegd op het belang van ondersteuning en kennisbevordering van leraren. Inclusie en Passend onderwijs

4.2.3 Mate van inclusie en passend onderwijs op basisschool O.B.S de Springdonk

Wij hebben als O.B.S. De Springdonk de missie: “ontwikkelingsgericht samenwerken”.

Ontwikkelingsgericht: aansluiten bij, en bevorderen van de ontwikkeling van het kind. Niet de lesmethodes, maar het kind is uitgangspunt van handelen.

Betekenisvol en betrokkenheid zijn kernbegrippen. Aansluiten bij de “zone van de naaste ontwikkeling” middels een breed aanbod. Elk kind kan en mag zijn wie hij/zij is. Samenwerken; aan elkaar geschreven is het samenwerken, rekening houden met elkaar, delen met elkaar, leren van en met elkaar. Los van elkaar is het begrip samen voortgekomen uit de kern “Niet apart, maar samen” (Openbaar onderwijs) en werken; om jezelf te kunnen ontwikkelen zul je aan jezelf moeten werken.

Binnen onze visie zijn: zelfstandigheid, zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid en samenwerken, belangrijke kernwoorden.

De belangrijkste basis voor de visie van onze school is “ontwikkelingsgericht samenwerken”.

4.2.4 Inclusie gedachten en visie van O.B.S. de Springdonk

Onze Interne Begeleider ziet inclusie, na haar studiereis in Italië waar ze inclusie scholen heeft bezocht, als een ideaalbeeld. Enkele uitspraken over inclusie zijn: “Iedereen hoort erbij, alle mensen samen laten leven en leren, net als in de maatschappij”.

Ik ben het tot een bepaalde hoogte eens met deze uitspraak. Ik vind dat we als school zijnde alle kinderen een kans moeten kunnen bieden, nadat we er samen met het team over gepraat hebben. We zijn een openbare school en we willen in principe geen leerlingen weigeren. Toch zijn er naar mijn idee ook grenzen aan de inclusie gedachten.

De leeromgeving moet veilig zijn voor iedereen. Ook moet er gekeken worden naar de leraar die de zorg moet bieden. Waar leg je als school de grens van je mogelijkheden en de te bieden zorg. Welke verantwoordelijkheden wil je als leraar nemen t.o.v. bijvoorbeeld een stukje verpleging en medicijnen toedienen. We zijn een school die geïntegreerde en ketenzorg bieden. Je zou het een verkapte SBO school kunnen noemen.

De visie van onze school sluit aan bij de inclusie- gedachte. We streven om uit te gaan van de verschillen tussen leerlingen. De school heeft momenteel 24 dyslectische leerlingen, verschillende leerlingen met een individuele leerlijn. 15 rugzakleerlingen uit alle REC's.

Deze leerlingen worden van te voren in het team besproken, eventueel met een externe deskundige. Iedere leraar moet erachter staan, voordat de betreffende leerling wordt aangenomen. We proberen niet in problemen te denken, maar in mogelijkheden. We beseffen dat “de knop om moet”, maar in de praktijk is dit soms moeilijk.

Ik vind de inclusie gedachten een goede zaak, maar er moet steeds opnieuw goed worden gekeken of de school en de leraren de optimale zorg kunnen bieden die nodig is, maar er moet vooral naar het kind gekeken worden. Het kind moet op zijn plaats zijn. Als school moet je duidelijke aangeven waar de grens van de te bieden zorg stopt.

4.2.5 De gedragsspecialist in de organisatie

Scholen staan al jaren voor de uitdaging gedragsproblemen effectief aan te pakken en te begeleiden. Ook wordt van scholen verlangd dat zij een concrete beschrijving van het zorgprofiel van een leerling kan geven. Daarnaast gaat men er steeds meer van uit dat scholen in staat zijn om op het terrein van de sociaal-emotionele ontwikkeling de juiste begeleiding te bieden. Al deze taken kunnen, naar mijn idee, efficiënt en professioneel worden ingevuld wanneer in de school een gedragsspecialist aanwezig is.

Een gedragsspecialist is een leraar die zodanig is geschoold dat hij of zij de collega's deskundig kan begeleiden in het omgaan met kinderen met specifieke gedragsproblemen en/of ontwikkelingsstoornissen. De gedragsspecialist kan doelgericht omgaan met gedragsproblemen in de eigen klas en deze oplossen. De gedragsspecialist staat andere leraren hierbij met raad en daad terzijde. Hij kan de leraar begeleiden en het probleem samen aanpakken. De gedragsspecialist kan samen met de leraar zorgen voor deskundige, direct oproepbare ondersteuning.

5. Methode

5.1 Doelgroep van het onderzoek

De primaire doelgroep waar ik uitspraak over wil doen zijn: de leraren van O.B.S. de Springdonk te Susteren. Het team bestaat uit zesentwintig personen. Het betreft tweeëntwintig leraren, vier onderwijsassistenten, een IB-er, een RT-er en een LGF begeleider en de directeur. Er zijn dertien groepen. Deze groepen zijn verdeeld over vier clusters.

Cluster 1 bestaat uit vier groepen 1/2

Cluster 2 bestaat uit de groepen 3, 3/4, 4, 4/5

Cluster 3 bestaat uit de groepen 5, 6, 6

Cluster 4 bestaat uit de groepen 7, 7/8, 8

Elk cluster heeft een clustercoördinator en een onderwijsassistente. Ik richt me in het onderzoek op de tweeëntwintig leraren die voor de klas staan. Het management team, bestaande uit de directeur, de IB-er en de adjunct directeur, heb ik ingeschakeld om mijn onderzoek goed uit te voeren.

5.2 Deelvragen:

Deelvraag 1.

Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op de Springdonk beschikken, volgens het team?

Bij deelvraag 1 onderzoek ik wat de verschillende individuele teamleden en de verschillende clusters verstaan onder het begrip pedagogisch competent zijn. Deze uitkomst zal leiden tot een top zes van kernwoorden. Deze kernwoorden worden door het team geconcretiseerd in zichtbaar en observeerbare leraar gedrag.

Deelvraag 2.

Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op de Springdonk in kaart te brengen?

Bij deelvraag 2 onderzoek ik welke kijkwijzers er zijn en welke aansluiten bij de samengestelde top zes m.b.t. het begrip pedagogisch competent zijn van ons team. Ik heb verschillende bestaande kijkwijzers bekeken. De bekeken kijkwijzers hadden allemaal elementen die goed waren en pasten bij wat het team belangrijk vond, maar elke kijkwijzer bevatte ook elementen die minder of niet van toepassing waren voor onze school. Naast de bestaande kijkwijzers heb ik een eigen samengestelde kijkwijzer ontwikkeld.

Na het bekijken van de verschillende soorten kijkwijzers heb ik nog twee andere kijkwijzers uitgekozen naast de eigen gemaakte kijkwijzer om in de praktijk uit te proberen.

5.3 Onderzoeksplanning:

Deelvraag 1: Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op de Springdonk beschikken volgens het team?

Activiteit/ Deelvragen	Doelgroep	Methodetriangulatie	Bronnentriangulatie	Tijdspad
Team via power point informeren	Team van de Springdonk	Informeren via power point	Team van de Springdonk	April 2009

over het onderzoek en de onderzoeksvraag				
Vragenlijst door team laten invullen m.b.t. begripsverheldering pedagogisch competent zijn.	Team van de Springdonk	Vragenlijst	Team van de Springdonk	April mei 2009
Vragenlijsten analyseren en verwerken tot een top 5(6) van de Springdonk	Team van de Springdonk m	Inhoudsanalyse Overeenkomsten samenvatten in kleinere motieven	Team van de Springdonk	Mei 2009
De top 6 via power point presenteren aan het team	Team van de Springdonk	Informereren via power point	Team van de Springdonk	Juni 2009
De kernwoorden uit de top 6 in groepjes laten beschrijven tot observeerbaar leraar gedrag	Team van de Springdonk	Gestructureerde discussie: Begrippen/ steekwoorden uit de top 5 concretiseren tot observeerbaar gedrag.	Team van de Springdonk Indicatoren uit de wet BIO	Juni 2009
Deze beschrijvingen per kernwoord verwerken tot een kijkwijzer van de Springdonk	Team van de Springdonk Ik als onderzoeker	Inhoudsanalyse Overeenkomsten samenvoegen en aanvullen tot observatiepunten	Team van de Springdonk	September oktober 2009
De gemaakte kijkwijzer presenteren aan het team	Team van de Springdonk Ik als onderzoeker	Gestructureerde discussie. Ruimte voor op of aanmerkingen t.a.v. de kijkwijzer	Team van de Springdonk	November 2009

Deelvraag 2: Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op de Springdonk in kaart te brengen.

Activiteit/ Deelvragen	Doelgroep	Methodetriangulatie	Bronnentriangulatie	Tijdspad
Vergelijken van bestaande kijkwijzers	onderzoeker	Document analyse en geschreven bronnen Vergelijken van bestaande kijkwijzers	Literatuur, internet	Feb 2011
Twee bestaande kijkwijzer uitkiezen die het best passen bij de gemaakte top 6 en de gestelde criteria, om in de praktijk uit te proberen naast de eigen gemaakte kijkwijzer	Onderzoeker	Informereren: Team informeren over het onderzoek en de over de drie kijkwijzers die worden gebruikt	Team Twee bestaande kijkwijzers: 1) De leraar volgens de wet BIO 2) Kijkwijzer Effectief gedrag 3) gemaakte kijkwijzer met het team	Maart 2011
Klassen observaties met de drie kijkwijzers volgens	Leden van het MT en ik Leerkrachten	Gerichte observatie: Uit proberen van de top 3 van de kijkwijzers in de	MT leden Leerkrachten groep 3 t/m 8	Maart april 2011

de gemaakte planning	van de groepen 3 t/m 8	klassen. Elk MT lid krijgt een cluster toegewezen. In dat cluster observeren zij de 3 leraren met de 3 kijkwijzers		
Evaluatie blad maken en laten invullen over de drie kijkwijzers a.d.h.v. de voorafgestelde criteria	MT leden en ik als onderzoeker	Interview via evaluatieblad Lettend op de voorafgestelde criteria.	MT leden en ik	Mei 2011
Conclusies trekken over de 3 gebruikte kijkwijzers n.a.v. de observaties, en het evaluatieblad n.a.v. de criteria.	Onderzoeker en MT leden	Gestructureerde discussie: Kijkwijzer voor de Springdonk kiezen samen met het MT op basis van eigen ervaring (uitproberen) en observaties	Mt leden en ik	Juni 2011
Aanbeveling: Hoe verder	Onderzoeker Team MT	Plan opstellen n.a.v. de conclusie	Team, MT en ik	Juli 2011

5.4 Data – verzameling:

Ik heb mijn team door middel van een power point (bijlage 2) geïnformeerd over mijn studie, gedragsspecialist en het onderzoek met de onderzoeksvraag en planning. Daarna hebben alle teamleden een vragenlijst (bijlage 3) gekregen. In vijf steekwoorden of zinnen hebben ze moeten aangeven wat zij onder het begrip; pedagogisch competent verstaan op volgorde van belangrijkheid. Zo heb ik de beginsituatie in kaart te gebracht en een beeld gekregen over de persoonlijke mening van ieder afzonderlijk teamlid.

Het gaat hier om kwalitatieve gegevens. Ongestructureerde gegevens: woorden of zinnen die mensen hebben opgeschreven. (Harinck, F. (2007), *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen - Apeldoorn, Garant) Om de uitkomsten van de vragenlijsten te verwerken en te coderen heb ik gebruik gemaakt van inhoudsanalyse. Doordat we in verschillende clusters werken met verschillende leeftijdsgroepen, heb ik de uitkomsten van de vragenlijsten eerst allemaal letterlijk per cluster opgeschreven. Daarna ben ik gaan kijken naar overeenkomsten en heb ik deze eerst kernachtig samengevat en tot een kleiner aantal motieven (kopjes) herleid. De verschillende antwoorden kon ik op deze manier goed wegzetten onder de kopjes (motieven). (bijlage 4)
Vervolgens heb ik de uitkomsten van de vier clusters op dezelfde manier onderverdeeld.

Om deelvraag 2 te kunnen beantwoorden heb ik verschillende bestaande kijkwijzers bekeken zoals:

- 1) Kwaliteitskaart: Pedagogisch klimaat van Cees Bos
- 2) *Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de wet BIO*
- 3) *Kijkwijzer effectief gedrag*
- 4) Bekwaamheidseisen met indicatoren volgens de wet BIO
- 5) De indicatoren uit de quickscan

Deze kijkwijzers heb ik bekeken aan de hand van de punten uit de top 6 (zie deelvraag 1)

De bekeken kijkwijzers hadden allemaal elementen die goed waren, maar ook elementen die minder van toepassing waren voor onze school. Uit de bestaande kijkwijzers heb ik er twee: Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de wet BIO en Kijkwijzer effectief gedrag, gekozen om in ons team uit te proberen. De laatste kijkwijzer die ik heb uitgekozen om uit te proberen, heb ik samen met het team ontwikkeld. (bijlage 5)

Tijdens een teamvergadering heb ik de top zes via een power point aan het team gepresenteerd. (bijlage 6) Ik heb het team erna verdeeld in zes groepen. Elke groep kreeg een kernwoord uit de top zes. Door middel van de coöperatieve werkvorm; placemat hebben de teamleden bij elk kernwoord concreet, observeerbare leraar gedragingen beschreven. Deze beschrijvingen heb ik verwerkt als observatiepunten voor in een team kijkwijzer.

Alle drie de kijkwijzers hebben een beoordelingsschaal: Hier zijn vooraf punten opgenomen waaraan een waardeoordeel gekoppeld wordt. Dit waardeoordeel wordt vaak weergegeven in cijfers. Een voordeel hiervan is dat je kunt bepalen hoeveel een bepaalde factor aanwezig is, maar het nadeel is dat het erg subjectief kan zijn, omdat het je eigen waardeoordeel is.

In mijn onderzoek kies ik voor kijkwijzers met een beoordelingsschaal van een t/m vier

In mijn onderzoek gebruik ik de volgende kijkwijzers:

- 1) Een eigen ontwikkelde kijkwijzer d.m.v. kernwoorden door het team samengesteld.
- 2) Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de bekwaamheidseisen uit de wet BIO:
Pedagogische competentie leraar PO
- 3) Kijkwijzer effectief onderwijsgedrag (*Naar handelingsgericht werken: een handleiding voor Intern begeleider* N Pameijer en T van Beukering 2008 ISBN 978-90-334-6246-7)

Kijkwijzer pedagogisch klimaat van Cees Bos en de indicatoren uit de quickscan hebben we niet gebruikt, omdat deze indicatoren te vaag beschreven werden en daardoor moeilijker te observeren. Elke observator heeft drie kijkwijzers uitgeprobeerd.

- De IB-er heeft in cluster twee in de volgende groepen geobserveerd:
Gr 3, 4, 4/5
- De directeur heeft in cluster drie in de volgende groepen geobserveerd:
Gr 5, 6, 6
- De adjunct directeur heeft in cluster vier in de volgende groepen geobserveerd
Gr 7, 7/8, 8
- Ik heb in de groep 4,5 en 7 geobserveerd.

Na de klassenobservaties met de verschillende kijkwijzers hebben de vier observatoren de kijkwijzers kunnen beoordelen volgens een vragenblad. (bijlage 7)

De verschillende kijkwijzers zijn in de verschillende clusters uitgeprobeerd door de directeur, de IB-er, de adjunct en ik. Nadat alle observaties zijn geweest, hebben de observanten een schema gekregen waar ze alle drie de kijkwijzers konden beoordelen volgens deze criteria.

- Komen de kernwoorden uit de top 6 van het team voldoende terug in de kijkwijzer?
- Gebruiksvriendelijkheid. Zijn alle items op de kijkwijzer duidelijk omschreven? Is de kijkwijzer goed in te vullen tijdens de observatie?
- Past de kijkwijzer bij onze manier van werken?
- Kun je alle items van de kijkwijzer observeren tijdens de les?
- Geeft de kijkwijzer voldoende zicht op de pedagogische competenties van de leraar. Zo nee? Welke aanvulling zouden we dan moeten doen?

- Welke kijkwijzer was het prettigst om mee te observeren? Maak een top vier. Nummer de vier kijkwijzers van 1 t/m 4 waarvan nummer 1 de beste is.
- Zijn er nog opmerkingen of reacties t.a.v. de kijkwijzers?

5.5. Resultaten van het onderzoek per deelvraag

Deelvraag 1.

Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op O.B.S. de Springdonk beschikken, volgens het team?

Alle teamleden hebben in vijf steekwoorden of zinnen aangeven wat zij onder het begrip; pedagogisch competent verstaan op volgorde van belangrijkheid.

Op deze manier heb ik een beeld gekregen over de persoonlijke mening van ieder afzonderlijk teamlid. De top 5 is een top 6 geworden, omdat nummer zes te belangrijk was om zomaar weg te laten. De top 6 wat het team van de Springdonk onder pedagogische competentie verstaat:

1. Wederzijds respect tussen leraar en leerling en andersom.
2. Veilige omgeving/ klimaat.
3. Zelfstandigheid, eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen en geven
4. Goede, Prettige, warme sfeer maken en creëren in de groep. Door inrichting, aankleding structuur, orde enz.
5. Consequent handelen n.a.v. duidelijke regels en afspraken. Structuur.
6. Zelfvertrouwen vergroten door positieve verwachtingen en positieve feedback.

Complimenteren, motiveren en betrokken te zijn. Waardering hebben voor hun eigen inbreng
De beschreven punten uit de wet BIO komen vrijwel overeen met de punten die het team heeft benoemd.

In de onderstaande tabel is af te lezen welke items per cluster zijn genoemd en hoe vaak.

De items die dik gedrukt zijn worden het vaakst genoemd.

Items	Totaal alle clusters	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4
Respect	5		1	3	1
Veiligheid	12	3	2	3	4
Welbevinden/seo	9	3	1	3	2
Sfeer in de groep	7	1	1	1	4
Leraar gedrag: * Denk aan: positieve instelling, flexibel zijn, betrokken, empatisch, responsiviteit, complimenten geven, motiveren	16	6	2	3	6
Zelfstandigheid	1	1	-	-	-
Verantwoordelijkheid	7	2	-	2	3
Verschillen	2	1	1	-	-
Vertrouwen	2	1	-	1	-
Afspraken/ structuur	7	1	1	4	-

5.6. Resultaten van het onderzoek per deelvraag:

Deelvraag 2.

Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op de Springdonk in kaart te brengen?

De kijkwijzer is door 4 personen uitgetoetst. Deze vier personen hebben een aantal vragen ingevuld over de kijkwijzers. De antwoorden zijn te zien in het onderstaande schema:

	Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de wet BIO	Kijkwijzer effectief gedrag	Eigen kijkwijzer
Komen de kernwoorden uit de top 6 van het team voldoende terug in de kijkwijzer?	4 x nee	4 x ja	4 x ja
Is de kijkwijzer gemakkelijk in te vullen tijdens de observatie?.	4 x ja	4 x nee	2 x ja 2 x nee
Gebruiksvriendelijkheid. Zijn alle items op de kijkwijzer duidelijk omschreven?	3 x nee 1 x matig	4 x nee	2 x ja 2 x nee
Past de kijkwijzer bij onze manier van werken	4 x nee	4 x nee	4 x nee
Kun je alle items van de kijkwijzer observeren tijdens de les?.	4 x nee (te weinig)	4 x nee (te veel punten in 1 les)	4 x nee (te veel punten in 1 les)
Geeft de kijkwijzer voldoende zicht op de pedagogische competenties van de leraar.	4 x nee	4 x nee	4 x nee
Welke kijkwijzer was het prettigst om mee te observeren. Maak een top vier. Nummer de vier kijkwijzers van 1 t/m 4 waarvan nummer 1 de beste is.	2 4 x	3 4x	1 4 x
Eigen punten	-Te beknopt -Vier puntsschaal prettig om te gebruiken	-Te uitgebreid en daardoor niet gebruiksvriendelijk -Te veel tekst en te veel ruimte voor eigen interpretatie -Vier puntsschaal prettig om te gebruiken	-Sluit niet helemaal aan bij OGO -Onderverdeling in kopjes prettig -Kernwoorden dikgedrukt is prettig - De vier puntsschaal prettig om te gebruiken - De kijkwijzer niet gebruiken als kijkwijzer maar als aandachtspunten en bewijzen in POP

Het valt me op dat de kijkwijzer “de leraar” de minste heeft gescoord op alle punten. De kijkwijzer effectief gedrag scoort best goed, maar deze kijkwijzer vinden ze te lang om goed te kunnen gebruiken tijdens de observatie. De eigen gemaakte kijkwijzer scoort van de drie kijkwijzer het beste. De reacties en aanbevelingen zal ik meenemen in de eindconclusie.

5.7. Data - analyse

Ik heb vijftien vragenlijsten terug gekregen van de drieëntwintig uitgedeelde lijsten. Van:

Cluster 1: vier lijsten.

Cluster 2: twee lijsten.

Cluster 3: drie lijsten.

Cluster 4: zes lijsten.

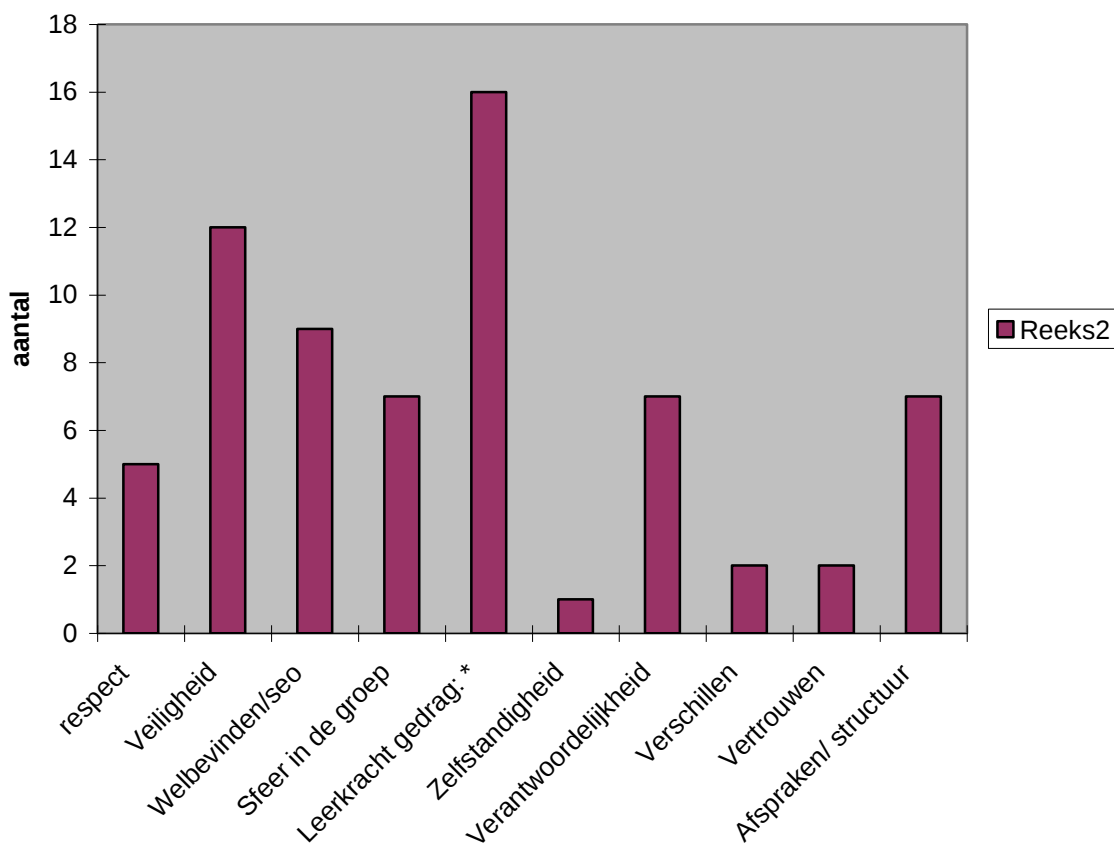
Vervolgens heb ik de uitkomsten van de vier clusters op dezelfde manier onderverdeeld. Op deze manier kwamen er een aantal punten naar voren die we allemaal onder het begrip pedagogisch competent verstonden. Deze overeenkomsten zijn samengevoegd tot een top zes van het team.(zie deelvraag 1)

Het totaal wordt in de onderstaande grafiek weergegeven:

Figuur 1: Onder pedagogisch competent zijn verstaat het team

In de grafiek (fig. 1) is duidelijk te zien dat het leerkracht gedrag, veiligheid, welbevinden, sfeer in de groep, verantwoordelijkheid, afspraken en structuur, en respect als meeste wordt genoemd.

figuur 1; Onder pedagogisch competent zijn, verstaat het team:

5.8 Betrouwbaarheid en validiteit

Met betrouwbaarheid wordt verwezen naar de herhaalbaarheid, de nauwkeurigheid van de meting. De kijkwijzer als meetinstrument is niet helemaal betrouwbaar. Het is een momentopname. Er spelen een heleboel factoren mee die invloed kunnen hebben op het invullen van de kijkwijzer tijdens een observatie. Bijvoorbeeld: De observator is niet objectief, doordat hij of zij met een bevooroordeeld beeld de observatie start. De interpretatie van de gestelde items op de kijkwijzer kunnen per observator verschillend zijn. Op de dag dat de observatie plaats vindt kan er iets met de leerlingen, leraar of observator aan de hand zijn; bijvoorbeeld slecht geslapen of net een ruzie gehad. Hierdoor zal een meting bij herhaling niet altijd hetzelfde opleveren.

De kijkwijzers zijn door vier personen uitgeprobeerd in drie verschillende groepen met drie verschillende leraren. De kijkwijzers zijn totaal bij twaalf leraren ingezet als observatiemiddel en vier personen hebben de kijkwijzers als observatie- instrument gebruikt.

De observatoren hadden de opdracht gekregen om de bevindingen niet met elkaar te delen, zodat de anderen objectief met de kijkwijzer aan de slag konden gaan.

Het was de bedoeling om de bevindingen van de observaties elke keer kort besproken met de desbetreffende leraar. Op deze manier zouden de zowel de observatoren en de leraren die geobserveerd zijn een beeld over de bruikbaarheid van de verschillende kijkwijzers hebben gehad.

5.9 Methodetriangulatie

De kwantitatieve gegevens zijn de beoordelingsschalen vanuit de verschillende meetinstrumenten; kijkwijzers. Voor de kwalitatieve gegevens heb ik gebruik gemaakt de observaties door de leraren, interview met de observatoren over de bruikbaarheid van de verschillende kijkwijzers in de klassen, de open vragenlijst van alle teamleden met betrekking tot het begrip pedagogische competentie. Een brede verscheidenheid aan gegevens. Hierdoor wordt het droge beeld van cijfermatige uitkomsten verrijkt en verdiept. (Harinck, 2007)

Bij het verbeteren speelt ook het gezond verstand een grote rol. Sommige uitslagen van de kijkwijzers klopte niet met het beeld dat de observator door de kijkwijzer over de leraar had. Niet alle punten van de kijkwijzer waren tijdens een observatie zichtbaar. Dit wil dan niet zeggen dat de leraar het niet doet. Om duidelijk te maken dat sommige items niet zichtbaar waren en dus ook niet konden worden gescoord werd er gebruik gemaakt van de kwalitatieve gegevens in combinatie met hun eigen gezonde verstand.

Tijdens de evaluatie hebben we de resultaten van de verschillende kijkwijzers qua vooraf gestelde criteria besproken. We kwamen erachter dat alle niet subjectieve gegevens te achterhalen waren door goed te kijken naar de kwalitatieve gegevens! Om door middel van observeren met een kijkwijzer de pedagogische competenties van de leraar in kaart te brengen blijft zoals Fred Korthagen zegt in zijn stuk 'zin en onzin van competenties' een subjectieve kwestie.

5.10 Bronnentriangulatie

Volgens Harinck (2007) is het belangrijk om in een praktijkonderzoek verschillende informanten te hebben. Personen die bevraagd zijn in mijn onderzoek zijn:

Directeur: Met onze eerste directeur (de eerste van de drie verschillende directeuren tijdens mijn onderzoek) heb ik de opzet van het onderzoek besproken en uitgestippeld.

Teamleden: Alle teamleden van de Springdonk hebben een open vragenlijsten ingevuld. Ze hebben in groepjes kernwoorden omschreven tot observeerbaar leraar gedrag.

Management team: Zij zijn de kijkwijzers gaan uitproberen in de verschillende groepen en in een schriftelijk evaluatie werden de resultaten m.b.t. bruikbaarheid enz. van de verschillende kijkwijzers besproken.

Tijdens het onderzoek had ik ook veel aan de verzamelde literatuur uit boeken, internet en publicaties. Tijdens de duur van mijn onderzoek zijn er twee wisselingen van directeur geweest. Alle drie de directeurs hadden hun eigen mening over het onderzoek en waren tevens kritische vrienden. Net als Millanie N die mijn handelen gedurende het onderzoek volgde en ondersteunde. Door deze triangulatie kan ik dit onderzoek als betrouwbaar en valide beschouwen.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies:

Belangrijkste conclusies vanuit de deelvragen:

1. Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op O.B.S. de Springdonk beschikken, volgens het team?

Alle leerkrachten hebben individueel beschreven wat zij verstaan onder het begrip pedagogisch competent. Hierdoor heb ik een duidelijk beeld gekregen wat we als team belangrijk vinden m.b.t. het pedagogisch handelen in de klas.

Het pedagogisch handelen van de leraar hangt nauw samen met zijn eigen waarden en normen en referentiekader. De inter-persoonlijke competenties van de leraar zijn daardoor bijna niet los te koppelen van de pedagogische competentie. Dit bleek ook uit de top zes van de Springdonk. Het is duidelijk te zien dat het team het leraargedrag het allerbelangrijkste vindt. Daardoor voelen kinderen zich veilig en bevinden zij zich wel en heerst er een fijne sfeer in de groep met respect voor elkaar. De gemaakte top 6 van het team sluit aan bij de omschrijvingen en indicatoren van de pedagogische competenties en de Inter-persoonlijke competenties volgens de wet BIO

2. Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op de Springdonk in kaart te brengen?

De leden van het MT en ik hebben 3 kijkwijzers uitgetoetst.

1. De kijkwijzer “ kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de wet BIO was te beknopt om de pedagogische competenties in kaart te brengen. Deze kijkwijzer geeft beknopt aan wat er volgens de wet BIO van ons verwacht wordt
2. De kijkwijzer “ effectief gedrag” was veel te lang. Deze kijkwijzer bevatte goede elementen, maar was niet bruikbaar om in de klas goed te observeren door de vele observatiepunten. Deze kijkwijzer geeft de leraar wel goede concrete handvaten om te handelen.
3. De eigen gemaakte kijkwijzer sloot aan op de kernwoorden die we als team belangrijk vonden. De kijkwijzer bevatte goede punten maar er waren ook veel punten die niet allemaal zichtbaar waren tijdens een observatie. Deze kijkwijzer geeft de leraar wel net als de kijkwijzer effectief gedrag, goede concrete handvaten om te handelen en naar zichzelf te kijken.

Hierdoor kom ik tot de volgende eindconclusie, dat alleen het observeren met een kijkwijzer niet voldoende is om de pedagogische kwaliteiten van een leerkracht in kaart te brengen. In de eigen gemaakte kijkwijzer door het team komen alle punten aan bod die wij belangrijk vinden bij een pedagogisch competente leraar. Er staan veel observatie punten op de kijkwijzer. Deze observatie punten zijn niet altijd observeerbaar of meetbaar in de les of tijdens het lesgeven. BV persoonlijke kwaliteiten. (zoals beschreven door Thijssen en Lankhuizen (2000)

Van onze IB- er kreeg ik na het observeren met de drie kijkwijzers een waardevolle mening (zie onderstaande tekst) die aansluit bij mijn eigen mening en die van Thijssen en Landhuizen (2000)

“De pedagogische houding van de leraar is niet alleen zichtbaar in de omgang van de leraar met de kinderen, maar ook te beluisteren in gesprekken die je met hem voert over de kinderen. Ik leer veel binnen de IB- gesprekken, want daar hoor ik of iemand veel van kinderen weet, of hij/zij weet waar kinderen mee bezig zijn, hoe de thuissituatie is en of daar rekening meegehouden wordt. Wanneer ik met iemand praat die in zijn beoordeling van kinderen niet meeneemt dat een dergelijk kind niet tot leren komt, omdat bv zijn ouders aan het scheiden zijn, dan zegt me dat meer dan tien keer kijken in de klas, want daar kunnen mensen een kunstje laten zien.

Dus ook in gesprekken over kinderen tussen leerkrachten leer je veel, gesprekken binnen de bouw, het team of gewoon spontane gesprekken. Daar merk je vaak het beste hoeveel respect leraren hebben voor kinderen/mensen. Wanneer iemand niet met respect praat over mensen die anders zijn, zal hij/zij zeker onderscheid maken tussen kinderen in zijn/haar klas. Wanneer iemand in de teamkamer enthousiast over de kinderen in zijn of haar klas vertelt, merk je daaraan dat hij/zij om de kinderen geeft. Dit allemaal samen en waarschijnlijk nog veel meer maakt het beeld over de kwaliteiten van de leraar compleet en dat kan je in een kijkwijzer niet vangen.”

Deze conclusie past bij mijn eigen mening en die van Thijssen en Lankhuizen (2000). De persoonlijke kwaliteiten, waarden en normen van een leraar zijn niet te meten met alleen een kijkwijzer.

6.1.1 Het antwoord op mijn onderzoeksvraag luidt:

Welke kijkwijzer is voor O.B.S de Springdonk het juiste observatie-instrument om de pedagogische competenties van ons team in kaart te brengen?

Van de drie uitgeteste kijkwijzers is er voor de Springdonk op dit moment geen het juiste observatie- instrument. De kijkwijzer brengt de pedagogische competenties van de leerkracht alleen vanuit de observant in kaart.

Het observeren met een kijkwijzer geeft daardoor geen objectief beeld van de leraar.

Er zijn te veel factoren die de uitkomst kunnen beïnvloeden. Denk hierbij aan de rol van de observator. Vanuit welk gedachtegoed komt hij of zij observeren? Welke vooroordelen leven er al voor de observatie? Zijn de observatiepunten van de kijkwijzer voor iedereen duidelijk en heeft iedereen hetzelfde beeld bij de omschreven punten?

Denk aan de leerlingen in de klas en hun gemoedstoestand op het moment van de observatie. De leraar die de observatie kan manipuleren door een geweldige goed voorbereide les te geven of dit juist niet doet en wil laten zien hoe het in de dagelijkse praktijk echt gaat zonder extra poespas.

Wil je een duidelijk beeld krijgen dan zal je ook aan de kinderen en ouders moeten vragen.

Het onderzoek is ontstaan door de ontwikkelingen m.b.t. de wet BIO. Mijn collega heeft in het kader van haar opleiding een kijkwijzer vakinhoudelijk- en didactisch werken gemaakt. Deze kijkwijzer werd tijdens klassenbezoeken gebruikt als observatie instrument en als leidraad voor het bespreken van de observatie. Deze kijkwijzer werkte goed, maar gaf geen compleet beeld van de leraar.

De pedagogische kijkwijzer werkt in de praktijk niet zoals de kijkwijzer voor vakinhoudelijk- en didactisch werken. Dit komt doordat bij de vakinhoudelijk- en didactisch kijkwijzer de observatie punten duidelijker zichtbaar zijn tijdens de les. Bij de pedagogische kijkwijzer kun je observatiepunten zoals sfeer, sensitiviteit en de manier van omgaan met elkaar moeilijk meten. De observatie is een moment opname, die van vele factoren afhankelijk is.

Hoe pedagogisch de leraar werkelijk is, zou je beter aan de kinderen kunnen vragen. Voelen de kinderen zich veilig in de klas, heerst er een fijne sfeer, behandelt de leraar iedereen met respect en reageert de leraar op de manier van omgaan met elkaar.

Fred Korthagen bespreekt zijn artikel: **'Zin en onzin van competenties'** de voor en nadelen.

Ik kan me aansluiten bij de mening van Fred Korthagen.

Hij vindt competentie maar een vaag begrip. De manier waarop competenties worden beoordeeld is een beetje merkwaardig. De validiteit en betrouwbaarheid hiervan is moeilijk vast te stellen. Met validiteit wordt bedoeld of er gemeten wordt wat men wil weten.

De definitie van een competentie wordt gezien als een 'geïntegreerd geheel', maar het wordt dan wel heel moeilijk om een competentie objectief te meten. Vaak wordt alleen het gedrag in een bepaalde situatie beoordeeld. Dit is dus een te smalle beoordeling.

Het is zo dat verschillende beoordelaars eenzelfde competentie anders beoordelen. Het gevolg is dat een dergelijk beoordeling ook niet zo betrouwbaar is.

Korthagen vindt dat men bezig is een verkeerd voorbeeld te geven aan de leraren. Er wordt gesuggereerd dat goed leraarschap een kwestie is van over een lijst met de juiste competenties beschikken. Hij vindt dit te beperkt. Hij vindt dat goed leraarschap uit veel meer bestaat dan competenties alleen.

Fred Korthagen beweerde in zijn artikel: *Zin en onzin van competentiegericht opleiden*. IVLOS, Universiteit Utrecht

& Onderwijscentrum VU: Amsterdam dat er niet alleen gekeken moet worden naar de competenties bij leraren. Hij vindt dat er een bredere kijk nodig is met betrekking tot een goede leraar. Hij beschrijft andere factoren die belangrijk zijn zoals omgeving, gedrag, identiteit, overtuigingen en betrokkenheid. Karaktereigenschappen zijn ook belangrijk.

Deze eigenschappen horen niet bij een van de competenties. Het zijn aanvullingen op deze competenties, want bijvoorbeeld lief zijn als juffrouw of meester in de klas, zorgt ervoor dat er een beter pedagogisch klimaat ontstaat. Niet alleen de competenties zijn erg belangrijk zijn met betrekking tot een goede leraar. Ook andere factoren zoals betrokkenheid, gedrag en identiteit zijn belangrijke factoren die niet vergeten moeten worden.

Korthagen & Vasalos (2007) wijzen verder op het vitale belang van persoonlijke kwaliteiten of kernkwaliteiten van leraren. Deze kwaliteiten vormen volgens hen de kern van de persoon en werken door in het functioneren van de leraar. Ze pleiten voor het aanboren van 'de kwaliteit van binnenuit', De kernkwaliteiten zijn van kinds af aan aanwezig en hebben te maken met het 'zijn' van de persoon, ze zijn ondeelbaar en breed inzetbaar.

Het beeld van wat goede pedagogisch competente leraren zijn, is niet compleet zonder deze persoonlijke kwaliteiten in ogenschouw te nemen.

Uit onderzoek blijkt weliswaar niet dat er een rechtstreekse lijn loopt van persoonlijke kwaliteiten van leraren en dat wat leerlingen presteren, maar gezien het belang dat hieraan door betrokkenen (leraren en leerlingen) wordt toegeschreven, is het een noodzakelijke voorwaarde voor goed onderwijs.

Mijn conclusie is: dat geen van de drie uitgetroefde kijkwijzers het juiste observatie instrument voor de Springdonk is om de pedagogische competenties van de leraar in kaart te brengen. Mede doordat de kernkwaliteiten van binnen uit (persoonlijke kwaliteiten) van de leraar niet of nauwelijks te observeren zijn.

Het onderzoek heeft eraan bijgedragen dat we bewuster zijn geworden welke invloed het leraargedrag heeft op kinderen. Door de punten op de verschillende kijkwijzers ben je opnieuw aan

het denken gezet over je eigen rol als leraar en de manier van omgaan met de kinderen. Door de observaties krijg je meer inzicht op je handelen bijvoorbeeld; Je denkt dat je genoeg complimenten geeft aan de individuele leerlingen en aan de klas. Tijdens een observatie wordt duidelijk dat je dat bijna niet doet of niet expliciet tegen de klas of kind benoemd.

6.2 Aanbevelingen

Het gebruik van een kijkwijzer is goed, maar er moet een ander instrument bij om een goed beeld te krijgen. Er bestaan vragenlijsten voor kinderen, ouders en collega's om een beeld te krijgen van je pedagogische competenties. Ik zou alleen een vragenlijst voor kinderen aanraden.

We werken op de Springdonk steeds meer ontwikkelingsgericht en willen dit uitdiepen. Deze manier van werken vraagt ook een andere houding van de leraar op alle gebieden. We gaan als team de kijkwijzer van OGO (ontwikkelingsgericht onderwijs) bekijken. Tot die tijd kunnen we gebruik maken van de twee ontwikkelde kijkwijzers. Deze zullen wel goed naast elkaar moeten worden gelegd. Er zijn een aantal overlappingen en de kijkwijzer voor pedagogische competenties is nog veel te lang en zal moeten worden ingekort.

De eigen gemaakte kijkwijzer geeft de leraar goede concrete handvaten om te handelen en naar zichzelf te kijken. De gemaakte kijkwijzer zouden we kunnen inzetten om zelf of samen met een maatje de pedagogische competenties in kaart te brengen en daaraan voor zichzelf leerpunten koppelen en uitwerken in hun pop.

6.3 Mogelijke vervolgonderzoeken

We gaan met het team de kijkwijzers van OGO (ontwikkelingsgericht onderwijs) bekijken. Verder onderzoek lijkt me daarom niet nodig.

7. Discussie en reflectie

7.1 Discussie en onderzoek

7.1.1 Aanpak: Hoe heb ik de vraagstelling aangepakt en verder geholpen?

Bij de eerste LOL bijeenkomst van de opleiding had ik meteen een onderzoeksvraag klaar. Ik wilde het houden over nieuwtijdskinderen. Bij de tweede bijeenkomst werd me duidelijk, dat bij een onderzoek meetbare gegevens horen.

Ik besloot om met mijn onderzoek een vervolg te maken op het onderzoek van een collega. Achteraf heb ik me hierdoor beperkt in mijn onderzoek. Mijn onderzoeksvraag heeft heel lang uit twee vragen bestaan. Enerzijds een vraag vanuit mijn eigen interesse en anderzijds de vraag vanuit het vervolgetraject. Mijn toenmalige LOL begeleider heeft naar mijn idee niet goed begrepen wat ik met mijn onderzoek van plan was. De onderzoeksvraag werd elke LOL bijeenkomst weer aangepast. Ondertussen was ik hard aan het werk. Toen ik na een tijdelijke stop i.v.m. zwangerschap mijn onderzoek wilde gaan afronden kwam ik na een wisseling van LOL begeleider van een koude kermis thuis. Het onderzoek voldeed niet aan de gestelde normen van de Master Sen.

Door de adequate manier van begeleiden door de nieuwe Lol begeleidster heb ik mijn onderzoeksvraag aangepast en ben ik helemaal opnieuw begonnen. Als ik nu achteraf terug kijk heb ik de eerste twee jaar van de opleiding de manier van onderzoek doen niet goed begrepen. Door goede sturing en door vallen en opstaan, heb ik me op het nieuwe onderzoek gestort.

Het werd me duidelijk dat mijn eerste onderzoeksvraag te tegenstrijdig was. Ik wilde mijn eigen interesse mengen met de schoolontwikkeling.

7.1.2 Uitvoerbaarheid: Was het onderzoek uitvoerbaar en zodanig vormgegeven, dat betrokkenen ermee uit de voeten konden. Was het qua tijd uitvoerbaar in de gegeven context?

Mijn onderzoek is uiteindelijk wel uitvoerbaar geworden. Het formuleren van de juiste onderzoeksvraag heeft lang geduurd. Vaak was het antwoord op de vraag al duidelijk en te beantwoorden zonder onderzoek. Mijn tijdsplanning was goed en ik lag steeds voor op mijn schema tot ik zwanger werd. Ik heb mijn studie tijdens de zwangerschap op een laag pitje moeten zetten omdat ik alle energie nodig had om te blijven werken. Toen ik de draad weer heb opgepakt, bleek dat ik veel onnodige tijd in sommige stukken van het onderzoek had gestoken. Deze waren na het aanpassen van mijn onderzoeksvraag niet meer te gebruiken.

Ik ben in januari opnieuw gestart met mijn onderzoek en het was qua tijd moeilijk haalbaar. Ik was afhankelijk van mijn collega's. Zij moesten in de klassen de observaties met de kijkwijzers uitvoeren tijdens de drukste periode van het jaar (einde schooljaar).

Door de komst van de derde directeur in drie jaar tijd is het ingeslagen pad van leren van en met elkaar door middel van klassenconsultaties amper aan bod geweest.

7.1.3 Acceptatie: Was het onderzoek acceptabel voor deskundigen (zowel vanuit perspectief van inhoudelijk deskundigen (experts) als praktijkdeskundigen

Welke feedback is gegeven en in hoeverre heeft deze het denken aangescherpt?

Mijn eerste begeleider van het onderzoek heeft naar mijn idee nooit goed begrepen wat ik met mijn onderzoek wilde en waar het vandaan kwam. Achteraf gezien wist ik toen al waar ik naar toe wilde met mijn onderzoek. Na de wisseling van begeleider kwam ik door de bijeenkomsten van de lol groep tot ontdekking dat de onderzoeksvraag niet goed was. Onderzoek voldeed niet aan de eisen van de Master Sen. Na deze feedback ben ik opnieuw begonnen met een aangepaste onderzoeksvraag.

7.1.4 Effectiviteit: Heeft het onderzoek of zou het onderzoek kunnen bijdragen aan een daadwerkelijke verbetering van het onderwijs voor de primaire doelgroep.

Voor onze school heeft mijn onderzoek qua materialen opbrengst niet de effectiviteit gehad die ik hoopte te bereiken. Het onderzoek heeft er wel aan bijgedragen dat de leraren zich opnieuw bewust zijn geworden van hun invloed als leraar op het gedrag van kinderen en sfeer in een groep.

7.1.5 Tevredenheid over de aanpak: hoe tevreden ben je over de werkwijze. Wat zou je bij een volgend onderzoek weer doen, en wat zeker niet?

Ik ben wel en niet tevreden over de manier van aanpakken en mijn werkwijze. Als ik het nog een keer zou moeten uitvoeren, zou ik niet voortborduren op een eerder onderzoek. Ik zou het onderzoek kleiner houden en dichter bij me zelf. Ik ben heel enthousiast begonnen met praktisch onderzoek doen en het zoeken van literatuur. Ik heb niet planmatig gewerkt, maar ik ben grof begonnen en dit heb ik later allemaal moeten verfijnen. De manier van onderzoek doen heb ik achteraf gezien onderschat. Daarbij komen de dyslectische kenmerken van mij, die het schriftelijk verwoorden van informatie alleen maar moeilijker maken. Ik heb de studie en het onderzoek op een laag pitje gezet tijdens de zwangerschap. Achteraf gezien had ik beter kunnen doorwerken, zodat het onderzoek voor de bevalling was afgerond. Anderzijds heb ik door het verlengen van de studie en wisseling van LOL begeleider wel beter gegrepen wat er van me verwacht werd.

7.2. Reflectie op eigen leerproces op basis van de Dublin Descriptoren

Kennis en inzicht

Als eerste heb ik veel kennis en vaardigheden aangereikt gekregen door de kennisblokken en de LOL bijeenkomsten vanuit de opleiding. Door veel literatuur te zoeken en te lezen heb ik meer kennis gekregen over de pedagogische kwaliteiten van een leraar. Tijdens het verzamelen van literatuur moest ik ervoor waken dat ik niet te veel wilde. Ik heb gedurende het onderzoek veel literatuur gelezen en gevonden en ik wilde alles het liefst gebruiken. Ik moet dit een volgende keer gestructureerde aanpakken.

Dit praktijkonderzoek heeft me geholpen om niet alleen te kijken naar mijn eigen functioneren, maar ook naar het functioneren van onze school, het team en iedere collega afzonderlijk. Ik heb kennis en inzichten verworven over onderzoek doen. Onderzoek doen was compleet nieuw voor mij. De manier waarop heeft me geleerd om bewuster te handelen in mijn eigen omgeving. Daarmee bedoel ik het omgaan met mijn collega's en docenten van de Fontys OSO. Samenwerken is het sleutelwoord! Dit alles draagt bij aan mijn professionele ontwikkeling.

Toepassen van kennis en inzicht

Het toepassen van kennis en inzicht heb ik gekregen door: het in kaart brengen van de mening van ons team over het begrip pedagogische competent zijn en door middel van presentaties om deze bevindingen terugkoppelen aan het team, voordat ik een volgende stap ging zetten. Op deze manier zorgde ik voor een goed overzicht over mijn onderzoek. Door het lezen over pedagogische kwaliteiten en observeren met observatie instrumenten had ik al veel kennis opgedaan. Door onderzoekend leren is mijn kennis verrijkt en heb ik deze ook toegepast in mijn werksituatie.

Oordeelsvorming

Om dit onderzoek tot een goed einde te brengen, besepte ik me in eerste instantie dat het onderzoek eigenlijk erg groot was. Het was een schoolbreed onderzoek. Ik moest eisen gaan stellen aan

collega's. Dit is niet mijn sterkste kant. Toch weerhield dit mij niet om toch door te zetten. Ik wilde dit graag en zag de noodzaak ervan.

Ook merkte ik dat mijn manier van onderzoek doen, niet de juiste manier was. Ik had namelijk de uitkomst bij de start al in mijn hoofd. Dit heeft me tijdens het onderzoek steeds in de weg gezeten. Nadat ik mijn onderzoeksvraag en doelstelling heb aangepast, leek het meer op een echt onderzoek. De vraag, die ik aan de individuele teamleden heb gesteld over hun eigen beeld bij het begrip pedagogisch competent, is niet door alle teamleden ingevuld. Dit vond ik wel jammer omdat het een teambreed onderzoek was. Door de collega's tijdens een teamvergadering of studiedag steeds op de hoogte te houden van de stappen in mijn onderzoek, bleef het wel leven. Nadat we voor de derde keer van directeur zijn gewisseld en ik op zwangerschapsverlof ben gegaan is het onderzoek een beetje blijven liggen.

Communicatie

Tijdens het hele onderzoek is communicatie belangrijk geweest. Ik heb samengewerkt met leraren, MT leden en docenten van de Fontys opleiding.

Tijdens de duur van mijn onderzoek heb ik te maken gehad met de wisseling van drie verschillende directeuren op onze school. Ik heb de leraren mee laten werken in het onderzoek. Ze hebben vragenlijsten ingevuld. Ik heb geobserveerd en geluisterd naar ze. Dit hebben mijn collega's (MT leden) ook gedaan.

Ik ben tijdens dit onderzoek gekropen in de rol van deskundige en heb mijn capaciteiten op het gebied van pedagogische competenties proberen te ontwikkelen en over te dragen. Met behulp van mijn teamleden en de leden van het MT ben ik gekomen tot een drietal kijkwijzers m.b.t. pedagogisch competent zijn. Door samenwerking met collega's zijn deze drie kijkwijzer uitgetoetst in de verschillende groepen en hebben we er conclusies aan kunnen verbinden. De samenwerking met collega's was leerzaam. Bij de start van het onderzoek heb ik mijn collega's tijdens een vergadering steeds op de hoogte gehouden en hun medewerking gevraagd. In het tweede jaar van de opleiding was de kijkwijzer klaar en hadden we een nieuwe directeur. Toen de kijkwijzer moest worden goedgekeurd door mijn collega's, kreeg ik van twee collega's een reactie. In het derde jaar van de studie had ik de MT leden (directeur drie) nodig bij het uitproberen van de verschillende kijkwijzers in de groepen. Hier hebben ze ook aan meegewerkt. De terugkoppeling van mijn conclusie t.a.v. mijn onderzoek heb ik in een teamvergadering gedaan. Door de vele wisselingen van directeur en de verlenging van mijn studie leefde het onderzoek niet meer bij het team. Misschien had ik in dit laatste jaar van mijn onderzoek meer moeten communiceren met mijn collega's.

Leervaardigheden

De manier van werken en studeren bij Fontys is even een omschakeling voor me geweest. Het vergt nogal wat zelfstandigheid en discipline. Ik ben gewend om te werken met een deadline. Hier heb ik aan moeten wennen. Ik zocht een manier om toch regelmatig bezig te zijn met mijn studie. Hiervoor heb ik wel een splitsing moeten maken tussen de casussen en het onderzoek. Ik kon het niet opbrengen om aan beiden tegelijk te werken. Ik begin altijd erg enthousiast dingen bij elkaar te zoeken en uiteindelijk blijkt dat ik veel niet nodig heb of onbruikbaar is. Door mijn chaotische manier en ongestructureerd werken ben ik veel tijd verloren. Door mijn eerste begeleider kreeg ik elke bijeenkomst veel nieuwe ideeën aangereikt, maar deze werden niet concreet gemaakt. Door de vele verschillende tips raakte ik in de war. Naar aanleiding van de feedback op de gemaakte hoofdstukken dacht ik een onderzoekende houding te ontwikkelen en dacht ik dat ik goed bezig was. Helaas of achteraf gelukkig. Mijn onderzoek voldeed niet aan de norm. Doordat ik opnieuw begonnen ben met mijn onderzoek kan ik wel zeggen dat ik geleerd heb om te reflecteren over mijn eigen handelen. Ik

heb door nieuwe, goede begeleiding en kritische feedback mijn onderzoek kunnen aanpassen volgens de normen van Master SEN.

Als ik nu terug kijk op het hele proces, is het een zeer leerzaam proces geweest. Een paar maanden geleden riep ik dat ik nooit meer een opleiding met een onderzoek zou gaan doen. Ik kijk er nu anders tegenaan. Ik heb zoveel geleerd en er zijn nog zo veel interessante onderwerpen die ik best zou willen onderzoeken. Ik ben het belang van onderzoeken gaan inzien. In de toekomst ben ik in staat om zelfstandig te leren en onderzoek te richten op verbeteringen in het onderwijs.

7.3 Reflectie op basis van leerroute specifieke competenties

De leerroutespecifieke doelen worden gerelateerd aan de competenties uit het Generieke competentieprofiel Speciale onderwijszorg

(Bekwaam&Speciaal, WOSO, Antwerpen- Apeldoorn, Garant, 2004)

Inter-persoonlijke competentie

Ik vind het belangrijk op een persoonlijk contact met de leerlingen op te bouwen en een leerling te accepteert zoals hij of zij is. Dit vind ik ook belangrijk in de omgang met collega's. In mijn onderzoek heb ik de leerlingen niet betrokken terwijl dat achteraf gezien misschien wel had gemoeten. Wie heeft een beter beeld over de kwaliteiten van de leraar dan de kinderen in de klas?

Pedagogisch competentie

Met mijn onderzoek heb ik een bijdrage geleverd aan de begripsvorming; pedagogische competenties. Ik heb met mijn collega's helder gekregen wat wij als team daarbij belangrijk vinden. Door het werken met een kijkwijzer heb ik de pedagogische kwaliteiten van de leerkracht in kaart willen brengen. Dat de drie kijkwijzers uiteindelijk niet genoeg aansluiten om dit beeld compleet te maken staat los van de bewustwording, die de individuele leerkrachten zijn ondergaan. Leraren kunnen zich een beter beeld vormen van het pedagogische kwaliteiten en de invloed van het leerkracht gedrag op kinderen. Door een eigen kijkwijzer met het team te ontwikkelen staan de neuzen weer de zelfde kant op. We hebben meer inzicht gekregen en zullen deze gebruiken tijdens het werken op de OGO manier.

Vakinhoudelijke en didactische competentie

Door deze opleiding ben ik sterk gegroeid in kennis en vaardigheden over gedrag van kinderen. Ik ben in staat een goed te vormen van de mate waarin leerlingen de leerinhoud aanpakken en beheersen. Ik weet nu door middel van handelingsgericht werken te komen tot onderwijs dat aansluit bij de onderwijsbehoeften van het kind. Door dit onderzoek ben ik me nog meer bewust geworden dat alleen de didactische kwaliteiten van een leerkracht niet voldoende zijn om kinderen voldoende te laten leren. De pedagogische kwaliteiten en de persoonlijke kwaliteiten spelen een even grote rol bij de leerprestaties van kinderen.

Organisatorische competentie

Gedurende dit onderzoek ben ik erachter gekomen dat er nog veel winst te halen is op het gebied van organisatie. Daarmee bedoel ik dat ik qua planning en werkwijze dingen anders had moeten aanpakken. Natuurlijk heeft dit ook te maken met de obstakels tijdens het onderzoek maar ook mijn door mijn eigen persoonlijkheid. Ik ben van nature chaotisch en heb het onderzoek in het begin te grofmazig aangepakt in plaats van gestructureerd.

Competentie in samenwerken met omgeving

Ik denk dat door dit onderzoek en casussen veel geleerd hoe je met mensen leert samenwerken. De omgang met ouders vind ik geen probleem. Ik heb altijd goede contacten met ouders gehad en weet ze op een professionele manier te benaderen. Het samenwerken met collega's afzonderlijk of in kleine groepjes vind ik altijd erg prettig. Ik kan tijdens intervisie ook een goede bijdrage leveren. Ik denk mee en probeer mijn ervaringen zo goed mogelijk over te brengen op mijn collega's. Het enige wat ik gedurende dit onderzoek als zeer moeilijk ervaren heb, is de hulp vragen van mijn team. Dit voelde vaak niet goed, omdat ik ze juist in een drukke periode dingen moest vragen om te doen in het kader van mijn onderzoek. Doordat mijn onderzoek drie jaar heeft geduurd met de drie wisselingen van directeurs leefde het onderzoek niet meer echt binnen het team en de directie. In het begin heb ik alles steeds met het team terug gekoppeld en later niet meer. Dit had ik beter kunnen communiceren achteraf gezien. Door de tijdsdruk van mijn kant en de weinige tijd tijdens een teamvergadering is dit in het laatste stadium van mijn onderzoek te weinig gebeurd.

Competentie in reflectie en ontwikkeling

Ik heb door deze opleiding geleerd veel meer naar mezelf te kijken.

Ik zie nu de invloed van mijn eigen gedrag als leerkracht en hoe ik mezelf hierin kan verbeteren. Ik heb ook veel geleerd over mijzelf en mijn gedrag als student aan de Fontys. Dit heeft ervoor gezorgd dat ik verschillende benaderingen ben gaan uitproberen. Het effect van die benaderingen heeft me geleerd mijn eigen handelen bij te stellen en te verbeteren. Je moet hiervoor flexibel zijn. Je moet doorzetten en je steeds opnieuw motiveren. Door de ingeslagen weg kun je niet kiezen voor de makkelijkste weg als het even tegenzit. Ik heb geleerd om de tegenslagen te accepteren en ze te laten zijn wat ze zijn. Niet meer te veel achterom kijken en verwijten blijven maken, maar er een positieve draai aan geven. Soms was dit moeilijk. Gelukkig kan ik nu oprecht zeggen dat ik door het hele traject van onderzoek doen heel veel geleerd heb op allerlei gebieden.

7.4 Eindreflectie

Tijdens een van de eerste LOL bijeenkomsten werd gezegd dat onderzoek doen een kwestie is van vallen en opstaan, van pieken en dalen en van steeds weer opnieuw bijstellen en veranderen. Ik weet nog dat ik er toen niet zwaar aan tilde. Toch blijken deze uitspraken zeker van toepassing op mijn manier van onderzoeken. Door vallen en opstaan, met zweet en tranen, door steeds aanpassen te maken, bijschaven en opnieuw beginnen, kan ik uiteindelijk op een goed resultaat terug kijken. Ik zou een onderzoek in de toekomst niet meer op deze manier aanpakken. Ik heb veel geleerd over de manier van onderzoeken, maar ook over mijzelf. Ik heb ooit tijdens dit traject geroepen: "onderzoek doen, voor mij nooit meer!" Langzaam kom ik terug op deze woorden en denk ik: "onderzoek doen? Kom maar op!"

8. Samenvatting

Mijn onderzoeksvraag was: Welke kijkwijzer is voor O.B.S de Springdonk het juiste observatie-instrument om de pedagogische competenties van ons team in kaart te brengen?

Om deze vraag te onderzoeken moest er eerst antwoord komen op een aantal deelvragen:

1. Over welke pedagogische competenties moeten de leraren op O.B.S. de Springdonk beschikken, volgens het team.
2. Welke kijkwijzers zijn geschikt om de pedagogische competenties van de leraren op O.B.S. de Springdonk in kaart te brengen.

Om tot antwoorden te komen, heb ik eerst de begin situatie m.b.t. het begrip pedagogisch competent zijn, van de verschillende individuele teamleden met behulp van een vragenlijst in kaart gebracht. Deze uitkomsten heb ik samengevat en verwerkt tot een top 6 van kernwoorden die volgens het team horen bij een pedagogisch competente leraar.

Vervolgens hebben we deze kernwoorden tijdens een teamvergadering in groepjes omschreven tot zichtbaar en observeerbaar leraar gedrag. De omschrijvingen heb ik verwerkt tot een eigen gemaakte kijkwijzer van de school.

Om deelvraag 2 te kunnen beantwoorden ben ik op zoek gegaan naar bestaande kijkwijzers. Deze heb ik vergeleken met de kernwoorden uit de top 6 van het team. Er bleven naast de eigen gemaakte kijkwijzer nog twee andere kijkwijzers (kwaliteitskaart de leraar en kijkwijzer effectief onderwijsgedrag) over die aansloten bij de kernwoorden uit de top 6. Deze kijkwijzers zijn door het management team (MT) en ik in de verschillende groepen uitgetoetst.

Mijn conclusie

Het observeren met een kijkwijzer is niet voldoende om de pedagogische kwaliteiten van een leerkracht goed in kaart te brengen. Er zijn te veel factoren die de uitkomst kunnen beïnvloeden. De persoonlijke kwaliteiten van een leraar, zoals sfeer, sensitiviteit en de manier van omgaan met elkaar zijn moeilijk of niet te meten. Hoe pedagogisch de leraar werkelijk is, zou je beter aan de kinderen kunnen vragen. Voelen de kinderen zich veilig in de klas, heerst er een fijne sfeer, behandelt de leraar iedereen met respect en reageert de leraar op de manier van omgaan met elkaar.

We gaan geen van de drie uitgetoetste kijkwijzer in de toekomst gebruiken om de pedagogische competenties van de leraar in kaart te brengen.

In de toekomst kan de eigen gemaakte kijkwijzer ingezet worden om de eigen pedagogische competenties in kaart te brengen en te verwerken in het POP.

We werken steeds meer volgens de principes van ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)

Dit vraagt een andere manier van werken met de kinderen in de klas. Er zal door het management team (MT) naar de kijkwijzers van OGO worden gekeken.

9. Literatuur

Boeken:

Booth, T & Ainscow, M. (2007), *Index voor inclusie – werken aan leren en participeren op school*. Apeldoorn: Garant

Harinck, F. (2007), *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen – Apeldoorn: Garant

Jeninga, J. (2008), *Professioneel omgaan met gedragsproblemen*. Baarn: H.B uitgevers

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. en W. Scheepsma (2007), *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen: Thieme Meulenhoff

Lieshout, T. van. (2009), *pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Pameijer, N. & Beukering, T. van. (2006), *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider*. Leuven / Voorburg: Acco

Stevens, L. (1997): *Overdenken en doen. Een pedagogische bijdrage aan adaptief onderwijs*. 's-Gravenhage: PMPO

Kennisblokken:

Capita selecta, Autismespectrum stoornissen en teamcoaching,

Artikelen:

Strouken, J.(2009), *In de periferie van passend, van generalist naar specialist*. Tijdschrift voor Remedial Teaching 5, 12 - 14

Koster, 2002. De EPS- publicatie: *Competentiegericht leren en begeleiden, competentiegericht bewijzen en beoordelen* (<http://www.educatiefpartnerschap.nl>).

Fred Korthagen. Artikel: *Zin en onzin van competentiegericht opleiden*. IVLOS, Universiteit Utrecht & Onderwijscentrum VU: Amsterdam

10. Internetsites:

<http://www.hbo-kennisbank.nl/nl/page/hborecord.view/show?uploadId=fontys%3Aoai%3Ascr.fontys.nl%3A25872>

<http://www.hbo-kennisbank.nl/nl/page/hborecord.view/show?uploadId=fontys%3Aoai%3Ascr.fontys.nl%3A24063>

<http://www.lerarenweb.nl>

<http://www.sbl.nl>

<Http://www.Educatiefpartnerschap.nl>

11. Lijst met afkortingen

Fontys OSO	Hogeschool Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Master SEN	Master Special Educational Needs
IB-er	Interne Begeleider.
Wet BOI	Beroepen in het onderwijs
SBL	Stichting beroepskwaliteit leraren en ander personeel
WSNS	Weer samen naar school
SB	Speciaal basis onderwijs
WEC	Wet expertise centra
LGF	Leerling gebonden financiering
MT	Managementteam
OGO	Ontwikkelingsgericht onderwijs
OBS	Openbare basisschool
POP	Persoonlijk ontwikkelingsplan

Bijlage 1: Beschrijving van de zeven competenties

De verantwoordelijkheden van de leraar zijn samen te vatten door vier beroepsrollen te onderscheiden: de inter-persoonlijke rol, de pedagogische, de vakinhoudelijke & didactische en de organisatorische. Deze beroepsrollen worden door de leraar vervuld in vier verschillende typen situaties die kenmerkend zijn voor het beroep van leraar: het werken met leerlingen, met collega's, met de omgeving van de school en met zichzelf. Bij dat laatste gaat het om het werken aan de eigen professionele ontwikkeling.

Door de vier beroepsrollen en de vier typen situaties met elkaar in verband te brengen, ontstaat er een raamwerk voor de beschrijving van lerarenbekwaamheid. Door vervolgens onder woorden te brengen wat de professionele manier van werken is van de goede, bekwame leraar in elke combinatie van beroepsrol en situatie, ontstaat er een beschrijving van lerarenbekwaamheid in competenties.

Overzicht competenties	met leerlingen	met collega's	met omgeving	met zichzelf
inter-persoonlijk	1	5	6	7
pedagogisch	2			
vakinhoudelijk en didactisch	3			
organisatorisch	4			

1 Inter-persoonlijk competent

De leraar primair onderwijs moet ervoor zorgen dat er in zijn groep een prettig leef- en werkklimaat heerst. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar inter-persoonlijk competent zijn. Een leraar die inter-persoonlijk competent is, geeft op een goede manier leiding. Zo'n leraar schept een vriendelijke en coöperatieve sfeer en brengt een open communicatie tot stand. Zo'n leraar bevordert de zelfstandigheid van de kinderen en zoekt in zijn interactie met hen een goede balans tussen:

- leiden en begeleiden
- sturen en volgen
- confronteren en verzoenen
- corrigeren en stimuleren

2 Pedagogisch competent

De leraar primair onderwijs moet de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen bevorderen. Hij moet hen helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden. Dat is de

verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar pedagogisch competent zijn.

Een leraar die pedagogisch competent is, creëert een veilige leeromgeving in zijn groep en zijn lessen. Zo'n leraar zorgt ervoor dat de kinderen.

- weten dat ze erbij horen en welkom zijn
- weten dat ze gewaardeerd worden
- op een respectvolle manier met elkaar omgaan
- uitgedaagd worden om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar
- initiatieven kunnen nemen en zelfstandig kunnen werken

3 Vakinhoudelijk & didactisch competent

De leraar primair onderwijs moet de kinderen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die samengevat is in de kerndoelen voor het primair onderwijs en die elke deelnemer aan de samenleving nodig heeft om volwaardig te kunnen functioneren. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar vakinhoudelijk en didactisch competent zijn.

Een leraar die vakinhoudelijk en didactisch competent is, ontwerpt een krachtige leeromgeving in zijn groep en zijn lessen. Zo'n leraar

- stemt de leerinhouden en ook zijn doen en laten af op de kinderen en houdt rekening met individuele verschillen
- motiveert de kinderen voor hun leertaken, daagt hen uit om er het beste van te maken en helpt hen om ze met succes af te ronden
- leert de kinderen leren, ook van en met elkaar, om daarmee onder andere hun zelfstandigheid te bevorderen
-

4 Organisatorisch competent

De leraar primair onderwijs draagt zorg voor alle aspecten van klassenmanagement ten behoeve van zijn groep. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar organisatorisch competent zijn. Een leraar die organisatorisch competent is, zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in zijn klas en zijn lessen. Zo'n leraar zorgt er dus voor dat de kinderen

- weten waar ze aan toe zijn en welke ruimte ze hebben voor eigen initiatief
- weten wat ze moeten doen, hoe en met welk doel ze dat moeten doen

5 Competent in het samenwerken met collega's

De leraar primair onderwijs moet ervoor zorgen dat zijn werk en dat van zijn collega's op school goed op elkaar zijn afgestemd. Hij moet ook bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar competent zijn in het samenwerken met collega's.

Een leraar die competent is in het samenwerken met zijn collega's, levert zijn bijdrage aan een goed pedagogisch en vakinhoudelijk & didactisch klimaat op zijn school, aan goede onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie. Dat wil zeggen dat zo'n leraar

- goed met collega's communiceert en samenwerkt

- een constructieve bijdrage levert aan vergaderingen en andere vormen van schooloverleg en aan de werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd om de school goed te laten functioneren
- een bijdrage levert aan de ontwikkeling en verbetering van zijn school

6 Competent in het samenwerken met de omgeving

De leraar primair onderwijs moet contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de kinderen. Hij moet er ook voor zorgen dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar zijn afgestemd. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar competent zijn in het samenwerken met de omgeving van de school.

Een leraar die competent is in het samenwerken met de omgeving, levert in het belang van de kinderen zijn bijdrage aan een goede samenwerking met mensen en instellingen in de omgeving van de school. Dat wil zeggen dat zo'n leraar

- goede contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de kinderen
- goede contacten onderhoudt met andere mensen en instellingen die ook te maken hebben met de zorg voor de kinderen

7 Competent in reflectie en ontwikkeling

De leraar primair onderwijs moet zich voortdurend verder ontwikkelen en professionaliseren. Dat is zijn verantwoordelijkheid en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar primair onderwijs competent zijn in reflectie en ontwikkeling.

Een leraar die competent is in reflectie en ontwikkeling, denkt regelmatig na over zijn beroepsopvattingen en zijn professionele bekwaamheid. Zo'n leraar streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren. Zo'n leraar

- weet goed wat hij belangrijk vindt in zijn leraarschap en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat
- heeft een goed beeld van zijn eigen competenties, zijn sterke en zwakke kanten
- werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling

Stemt zijn eigen ontwikkeling af op het beleid van zijn school en benut de kansen die de school biedt om zich verder te ontwikkelen.

Bijlage 2: Power point

Power point: Informatie aan het team over de studie en mijn onderzoek,
De power point wordt apart meegestuurd maar in het meesterstuk komt de hand out.

Bijlage 3: Vragenlijst over het begrip pedagogisch competent zijn.

Wat versta jij onder “ Pedagogisch competent”?

Probeer dit in 5 steekwoorden of zinnen aan te geven.

Graag inleveren voor de mei vakantie.

Naam:

Groep:

Cluster:

1	
2	
3	
4	
5	

Bijlage 4: De verwerking van de vragenlijst stap voor stap uitgewerkt:

Stap 1 Uitkomsten cluster genoteerd. Alles opgeschreven wat ze schreven.

Cluster 1

Beeld hebben van welbevinden van kinderen.

Veiligheid bieden

Positief benaderen

Zelfstandigheid/ verantwoordelijkheid

SEO

Veelzijdig

Flexibel

Ontvankelijk

Positief

Betrokken

Veiligheid bieden

Goede sfeer in de groep

Seo

Zelfstandigheid

Kinderen zelf verantwoordelijk maken

Empatisch vermogen

Positieve benadering

Veiligheid bieden

Verantwoordelijkheid nemen

Uitgaan van verschillen

Cluster 2

Zorgen voor een veilige omgeving voor de leerlingen waarin ze zich op hun gemak voelen en gerespecteerd voelen

Zorgen voor een aangepast aanbod aan de individuele mogelijkheden van het kind.

Goede samenwerking met collega's, ouders en instanties.

Zelf lerend bezig blijven

Kinderen kunnen motiveren, het beste uit zichzelf halen.

Wederzijds respect

Vertrouwen hebben (in jezelf en elkaar)

Veilig voelen

Goede sfeer

Duidelijke regels en afspraken

Cluster 3

Kinderen weten dat ze welkom zijn en erbij horen

De leerkracht waardeert de kinderen

Met respect omgaan met elkaar leerkracht leerling en andersom

Kinderen hun eigen verantwoordelijkheden leren kennen, niet aan het handje meenemen

Initiatieven van kinderen waarderen. Leervraag vanuit de kinderen laten komen en niet top down lesgeven

Veiligheid bieden voor iedereen

Respect voor je zelf en anderen (waarden en normen)

Ruimte geven aan eigen inbreng leerlingen

Oog hebben voor de seo
Gezamenlijke verantwoordelijkheid
Veilige leeromgeving creëren
Bevorderen van sociaal-emotionele ontwikkeling
Houvast en structuur bieden
Leren reflecteren
Samenwerken mogelijk maken

Cluster 4

Veilig (groep) klimaat
Vertrouwen uitstralen/ geven
Sfeer maken
Openheid over en weer
Structuur
Veiligheid vertrouwen bieden
Consequent zijn
Prettig sfeer in het lokaal creëren, inrichting, structuur)
Leerlingen stimuleren
Veilige leeromgeving
Respect
Verantwoordelijk voor elkaar
Complimenteren
Motiveren
Voorgaan in het gedrag waartoe je anderen oproept
Geduld
Begrip
Verantwoordelijkheid dragen/ geven
Goede relatie kinderen
Inlevingsvermogen
Responsiviteit
Consequent en duidelijke structuur
Warme sfeer in de groep
Veiligheid voor alle betrokkenen
Investeren in de relatie met de leerling. De ll is full- partner... zoekt naar afstemming.
Wederzijdse afhankelijkheid. Individu – groep, leerkracht – leerling
Duidelijk en consequent handelen
Gezamenlijke verantwoordelijkheid, uniformiteit in benadering... uitgaan van de verschillen tussen leerlingen.

Stap 2: Per cluster de dingen die overeenkwamen opgeschreven en een andere kleur gegeven.

Cluster 1

Veiligheid

Positief benaderen

Zelfstandigheid/ verantwoordelijkheid

SEO

Betrokken

Goede sfeer in de groep

Empatisch vermogen

Uitgaan van verschillen

Veelzijdig

Flexibel

Cluster 2

Veilige omgeving

Individuele mogelijkheden van het kind.

Kinderen kunnen motiveren, het beste uit zichzelf halen.

Wederzijds respect

Vertrouwen hebben (in jezelf en elkaar)

Goede sfeer

Duidelijke regels en afspraken

Cluster 3

Met respect omgaan met elkaar leerkracht leerling en andersom

Eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheden

Initiatieven van kinderen waarderen. Leervraag vanuit de kinderen Ruimte geven aan eigen inbreng leerlingen

Veiligheid

Bevorderen van sociaal-emotionele ontwikkeling

Houvast en structuur bieden

Cluster 4

Veilig (groep) klimaat

Vertrouwen uitstralen/ geven

Openheid over en weer

Prettig warme sfeer maken ook in het lokaal creëren, inrichting, structuur)

Respect

Verantwoordelijk voor elkaar + dragen en geven

Voorgaan in het gedrag waartoe je anderen oproept

Complimenteren

Motiveren

Leerlingen stimuleren

Goede relatie kinderen

Inlevingsvermogen

Responsiviteit

Duidelijk en consequent handelen

Uniformiteit in benadering... uitgaan van de verschillen tussen leerlingen.

Stap 3: Vanuit alle 4 de cluster de overeenkomende woorden geclusterd en meteen de punten van de kwaliteitskaarten en bekwaamheidseisen erbij

Vanuit alle vier de clusters samengevat.	Kwaliteitskaart. Werken met kwaliteit	Bekwaamheidseisen PO
Veilige omgeving/ klimaat	Zie alle punten	Heeft een goed beeld van het sociale klimaat in de klas. En een goed beeld van de individuele leerlingen. zodat ze zich kunnen ontwikkelen tot een zelfst. en verantw. Persoon.
Wederzijds respect tussen leerkracht en leerling en andersom.	3.3.2. leraren tonen in gedrag en taalgebruik respect voor de leerlingen. 3.3.3. de leraren bevorderen het onderling respect tussen leerlingen	Bespreekt de onderlinge omgang met elkaar in de groep. Gaat op een respectvolle manier met elkaar om en laat de kinderen voelen dat ze gewaardeerd worden.
Zelfstandigheid en eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen en geven.	3.3.8. school stimuleert zelfst. En het nemen van verantwoordelijkheid d. leerlingen kunnen meedenken, meebeslissen. Zelf kiezen, plannen en op hun eigen werk reflecteren /evalueren. Samenwerken en elkaar helpen.	Heeft een goed beeld van de vorderingen die leerlingen maken mbt zelfst en verantw. Laat de kinderen zelfstandig werken maar leert ze ook samenwerken.
Bevorderen van sociaal-emotionele ontwikkeling	Zie alle punten	Zorgt voor een veilig klimaat om de Seo te bevorderen. Signaleert problemen in de Seo

		en stelt een passend plan op en weet waar hij ev. hulp kan vinden. Is bekend met het verloop van Seo en de eventuele problemen die zich voor kunnen doen en er op inspelen.
Uitgaan van de individuele verschillen en mogelijkheden tussen leerlingen. .	3.3.7 de leraren zorgen voor een uitdagende leeromgeving.	Weet welke ontwikkelingsfases kinderen doormaken en stemt zijn handelen op het individuele kind af.
Goede, Prettige, warme sfeer maken en creëren in de groep. door inrichting, aankleding structuur, orde enz.	3.3.1 leraren zorgen voor een ordelijke en functionele leeromgeving. Orde in lokaal en qua materiaal. 3.3.6 de leraren zorgen in de groepen voor structuur. Regels, dag en weekplanning, consequentie na correctie zijn duidelijk en voor ieder gelijk.	Hij bespreekt met de groep de sfeer en onderlinge omgang met elkaar.
Consequent handelen n.a.v. duidelijke regels en afspraken. structuur	3.3.5. op schoolniv. Duidelijke omgangsregels afgesproken. Omgangsregels. 3.3.6 de leraren zorgen in de groepen voor structuur.	Kan zijn pedagogische opvattingen verantwoorden. t.o.v. de groep of het individuele
Positief benaderen Betrokken Emphatisch	3.3.4.Ondersteunen zelfvertrouwen van leerlingen Zelfvertrouwen vergroten door	Is vertrouwd met de leefwereld en basisbehoeften van de leerlingen en weet hoe hij daar

vermogen Veelzijdig Flexibel Kinderen kunnen motiveren, het beste uit zichzelf halen. Vertrouwen hebben (in jezelf en elkaar) initiatieven van kinderen waarderen. Leervraag vanuit de kinderen Ruimte geven aan eigen inbreng leerlingen Vertrouwen uitstralen/ geven Openheid over en weer Complimenteren Motiveren Leerlingen stimuleren Goede relatie kinderen Inlevingsvermogen Responsiviteit	positieve verwachtingen en positieve feedback. Complimenteren, motiveren en betrokken te zijn. Waardering hebben voor hun eigen inbreng. 3.3.7 de leraren zorgen voor een uitdagende leeromgeving	mee om moet gaan. Heeft kennis van processen van identiteitsvorming en waardeontwikkeling bij het jonge en oude kind en weet hoe hij moet handelen. Heeft kennis van verschillende ontwikkeling- en opvoedingstheorieën bij het jonge en oude kind en weet hoe hij moet handelen. Waardeert de inbreng van de kinderen. Is nieuwsgierig naar hun ideeën. Complimenteert hen regelmatig. Stimuleert hen om na te denken over hun eigen gedrag en opvattingen.
Voorgaan in het gedrag waartoe je anderen oproept Uniformiteit in benadering...		

Stap 4: De punten die door de clusters het meest werden genoemd verwerken tot een top 5(6 geworden) vanuit alle 4 de clusters

De top 6

7. **Wederzijds respect tussen leerkracht en leerling en andersom.**
8. **Veilige omgeving/ klimaat.**
9. **Zelfstandigheid, eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen en geven**
10. **Goede, Prettige, warme sfeer maken en creëren in de groep. Door inrichting, aankleding structuur, orde enz.**
11. **Consequent handelen n.a.v. duidelijke regels en afspraken. Structuur.**
12. **Zelfvertrouwen vergroten door positieve verwachtingen en positieve feedback. Complimenteren, motiveren en betrokken te zijn. Waardering hebben voor hun eigen inbreng**

Stap 5: De kernwoorden uit de top 6 door het team leden laten beschrijven tot observeerbare punten: Uitkomst: Per kernwoord

1 Sfeer in de groep:

Aankleding klas, kleuren warmte.
Werkjes ophangen.
Actief aan het werk, samen- open houding
Inrichting: groepjes – rijen
Ramen- licht
Overzichtelijkheid; picto's, schema's, kasten enz.
Rust onrust lkr lln
Vriendelijke geïnteresseerde lkr

2 Wederzijds respect:

Luisteren naar elkaar.
Hanteren van gespreksregels: elkaar laten uitpraten, op je beurt wachten.
Iedereen accepteren zoals hij is: niet uitlachen, elkaar helpen, complimenten geven, accepteren antwoord/vraag/opdr/nee.
Veilige open sfeer, iedereen durft zijn steentje bij te dragen.
Elkaar wijzen op regels en afspraken en dit accepteren.
De grens van de ander kennen.
Oprechte belangstelling voor elkaar tonen, aandacht voor elkaar.

3 Zelfvertrouwen vergroten:

Complimenten geven
Positief bevestigen, benaderen, aansporen, prikkelen.
Lichamelijk contact: schouder klopje, knipoog
Het bevorderen van succes ervaringen d.m.v. kindgerichte lesstof
Zeggen dat je fouten mag maken.
Je zelf als lkr kwetsbaar opstellen; ik vind.....Ook laten zien dat je iets niet kan of weet.
Los durven laten: we doen het samen en dan doe je het alleen en dat lukt!
Eerlijk zijn
Eigen keuze positief benadrukken

4 Consequent handelen en structuur:

Afspraken maken (lijst in de klas)Planning op het bord, voor Iln en voorspelbaarheid, invloed op het gedrag van Iln
Vaste plaats van de kinderen en instructietafel en looproute
Niet star
Routines; helpende handen, weekbeurt
Voorbeeld gedrag laten zien.
Voorspelbaar zijn.
Wat voor de een geldt, geldt ook voor de ander.

5 Ontwikkelen van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid:

Coöperatieve werkvormen
Routines zelfstandig werken
Inrichting klas
Dagprogramma en taken op bord
Portfolio
Regels
Kinderen durven initiatieven te nemen en zijn nieuwsgierig
Maatjes werk
Elkaar helpen en vragen, Iln weten hoe dat moet,
Omgaan met uitgestelde aandacht
Kinderen hebben taken en weten wat ze doen moeten als klaar opdracht
Thematische werken bv: WO MI anders taal

6 Veilige omgeving/ klimaat

Goed zichtbare klassenregels die met de Iln zijn gemaakt.
Iln durven vragen te stellen
Ik hoor dat de Ikr alle Iln ziet
Opgeruimd/ duidelijkheid
Voorspelbaar gedrag.
Empatisch, openheid, wederzijds vertrouwen
Verbaal en non verbale houding Iln Ikr

Stap 6: vanuit de omschrijvingen per kernwoord de kijkwijzer samenstellen. Zie bijlage 5

Bijlage 5: De drie kijkwijzers die we hebben uitgetoetst.

In mijn onderzoek heb ik de volgende kijkwijzers gebruikt:

- 4) Een eigen ontwikkelde kijkwijzer d.m.v. kernwoorden door het team samengesteld.
- 5) Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de bekwaamheidseisen uit de wet BIO:
Pedagogische competentie leraar PO
- 6) Kijkwijzer effectief onderwijsgedrag (*Naar handelingsgericht werken: een handleiding voor Intern begeleider*).

Norm Voor alle 3 de kijkwijzers	De gemiddelde waarde op de kernkwaliteiten bepaalt de waarde van de indicator. Een kernkwaliteit scoort 1 als dit kenmerk geheel niet aanwezig is of écht heel slecht is. Een kernkwaliteit scoort 2 als dit kenmerk meer slecht dan goed is Een kernkwaliteit scoort 3 als dit kenmerk meer goed dan slecht is Een kernkwaliteit scoort 4 als dit heel goed is, hoeft niet meer beter. Alle indicatoren moeten minimaal + scoren
--	--

Kwaliteitskaart De Leraar

Gebaseerd op wet BIO

Domein	Onderwijs en leren
Onderwerp	De leraar
Standaard	De leraar is competent op de volgende gebieden: a. inter-persoonlijk b. pedagogisch c. vakinhoudelijk en didactisch d. organisatorisch e. samenwerking met collega's f. samenwerking met de omgeving g. reflectie en ontwikkeling

Pedagogische competentie leraar PO

		1	2	3	4
Indicator B	De leraar onderschrijft zijn pedagogische verantwoordelijkheid. Hij heeft voldoende pedagogische kennis en vaardigheid om op professionele en planmatige wijze voor het individuele kind en de klas of groep een veilige leeromgeving tot stand te brengen waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen tot een zelfstandig en verantwoordelijk persoon.				

B.1	hij vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep, van het individuele welbevinden van de kinderen en van de vorderingen die zij maken op het gebied van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid				
B.2	hij ontwerpt op basis daarvan een plan van aanpak of een benadering om de kinderen te begeleiden naar een veilig en harmonisch leef- en werkklimaat en om hun sociaal-emotionele en morele ontwikkeling te bevorderen				
B.3	hij voert dat plan van aanpak of die benadering uit				
B.4	hij evalueert dat plan van aanpak of die benadering en stelt het zonodig bij, voor de hele groep en ook voor individuele kinderen				
B.5	hij signaleert problemen en belemmeringen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van kinderen en stelt, eventueel samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op				
B.6	hij is vertrouwd met de leefwereld van basisschoolkinderen, hun basisbehoeften, hun verwachtingen, met de culturele bepaaldheid daarvan, en weet hoe hij daarmee om kan gaan				
B.7	hij is bekend met het globale verloop van de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van basisschoolkinderen, met de problemen die zich daarbij kunnen voordoen en weet hoe hij daarmee om kan gaan				
B.8	hij is bekend met ontwikkeling- en opvoedingstheorieën van het jonge en oudere kind, is vertrouwd met verschillende opvoedingspraktijken en met de culturele bepaaldheid daarvan en is zich bewust van de consequenties van die theorieën en praktijken voor het onderwijs en voor zijn doen en laten als leraar				
B.9	hij heeft kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardeontwikkeling bij het jonge en oudere kind en van de culturele bepaaldheid daarvan en weet welke consequenties hij hieraan moet verbinden voor zijn handelen				

Enkele voorbeelden

- ▶ De leraar ziet hoe de kinderen met elkaar omgaan en wat dat voor gevolgen heeft voor het welbevinden van (individuele) kinderen. Hij bespreekt met hen de sfeer in de groep en de omgang met elkaar.
- ▶ Hij waardeert de inbreng van de kinderen, is nieuwsgierig naar hun ideeën en complimenteert hen regelmatig. Hij stimuleert hen om kritisch na te denken over hun opvattingen en gedrag en om daarover in de groep te communiceren.
- ▶ Hij laat hen zelfstandig werken en samenwerken.
- ▶ Hij kan van elk kind in zijn groep beschrijven hoe het zich ontwikkelt op fysiek, sociaal-emotioneel en moreel gebied en hoe hij die ontwikkeling probeert te bevorderen. Hij signaleert onmiddellijk als er ontwikkeling- of gedragsproblemen zijn, hij kan beoordelen of en hoe hij die zelf kan aanpakken en weet waar hij eventueel hulp kan vinden in en buiten de school.
- ▶ Hij kan zijn pedagogische opvattingen verantwoorden en ook hoe hij de groep of individuele kinderen aangepakt heeft. Daarbij maakt hij gebruik van relevante theoretische en methodische inzichten.

Kijkwijzer pedagogische en inter-persoonlijke competentie:

Naam geobserveerde:.....

Naam observant:.....

Datum:.....

Sfeer in de groep: veilige omgeving	1	2	3	4
1 De leraar geeft alle leerlingen persoonlijke aandacht .				
2 De leraar heeft omgang- en klassenregels samen met de leerlingen opgesteld. Deze zijn zichtbaar in de klas en worden besproken, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Hij/zij hanteert de omgang- en gedragsregels consistent en is daarin voorspelbaar				
3 De leraar schept een rustige en plezierige werksfeer waarin leerlingen prettig kunnen samenwerken.				
4 De leraar bespreekt op een positieve manier de sfeer in de groep , gesignaleerde problemen en de omgang met elkaar.				
5 De leraar maakt contact met de leerlingen en zorgt ervoor dat zij contact kunnen maken met hem/haar door een open houding en begrijpelijke taal.				
6 De leraar laat door zijn gedrag merken te zien wat er in zijn of haar groep leerlingen gebeurt . Hij/zij reageert op de leerlingen.				
7 De leraar signaleert problemen en zegt er iets van.				
8 De leraar vindt het goed, dat leerlingen er wat van zeggen , als hij/zij de afspraken niet nakomt.				
9 De leraar besteedt aandacht aan (buiten)spelgedrag in vrije en gebonden situaties.				
10 De leraar bevordert een positieve omgang tussen de leerlingen onderling door de positieve gedragingen onderling te benoemen.				
11 De leraar spreekt de leerlingen aan op ongewenst gedrag en stimuleert, prijst en belooft gewenst gedrag .				
12 De leraar geeft aan hoe leerlingen hun gedrag kunnen verbeteren .				
13 De leraar benoemt het ongewenste gedrag van de leerling zonder de leerling af te rekenen.				
14 De leraar spreekt de juiste leerlingen aan op ongewenst gedrag.				
15 De leraar kiest gepaste straffen die in verhouding staan met wat dat is voorgevallen.				
16 De leraar bespreekt problemen in de groep en lost deze samen op. Hij/zij laat alle partijen aan het woord zonder partij te kiezen				
17 De leraar zegt het eerlijk als hij/zij iets niet kan en geeft het toe en biedt zijn excuses aan als hij/zij iets verkeerd gedaan heeft.				

Ontwikkelen van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid:	1	2	3	4
1 De leraar daagt leerlingen uit tot meedenken en meebeslissen . Door de leerlingen de ruimte te geven om eigen opvattingen, ervaringen en ideeën in te brengen.				
2 De leraar leert leerlingen verantwoordelijk te zijn voor hun eigen gedrag en de mogelijke gevolgen voor zichzelf en anderen.				
3 De leraar daagt zijn/haar leerlingen uit om zelfstandig problemen op te lossen.				
4 De leraar laat leerlingen zelf keuzes maken , waardeert initiatieven.				

Wederzijds respect:	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
1 De leraar plaatst zich niet tegenover de groep , maar geeft wel een duidelijk ik- boodschap af ('ik zie dat.....')				
2 De leraar laat merken dat hij/zij hun gedrag waardeert door het te benoemen en te complimenteren .				
3 De leraar reageert als de leerlingen onderling wel of niet op een fatsoenlijke en respectvolle manier met elkaar omgaan				
4 De leraar heeft oprechte belangstelling voor de leerlingen. door naar nieuwe ideeën van leerlingen te luisteren en vragen te stellen . Hij/zij doet iets met de ideeën en de mening , die leerlingen naar voren brengen.				
5 De leraar laat de leerlingen in hun waarde , hij/zij maakt geen dubbelzinnige opmerkingen t.a.v. afkomst, geloof, geslacht, ontwikkelingsaspecten of culturele maatschappelijke achtergrond.				
6 De leraar maakt geen onderscheid tussen jongens en meisjes.				
7 Er zijn gelijke taken en rechten voor alle leerlingen: "Wat voor de één geldt, geldt ook voor de ander."				
8 De leraar neemt besluiten samen met de leerlingen.				
9 De leraar is eerlijk en trekt geen voorbarige conclusies; Hij/zij laat altijd alle leerlingen hun mening/verhaal vertellen.				
10 De leraar legt aan de leerlingen uit waarom ze bepaalde dingen niet mogen of juist wel moeten.				
11 De leraar geeft duidelijk aan wat hij/zij wel of niet van de leerlingen verwacht en wat de consequenties kunnen zijn.				

Zelfvertrouwen vergroten:	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
1 De leraar geeft gerichte en concrete complimenten aan leerlingen.				
2 De leraar laat weten dat hij/zij hen begrijpt, dat hij/zij oog heeft voor hun sterke en hun zwakke kanten en dat hij/zij er is om hen te helpen en te stimuleren.				
3 De leraar geeft geen negatieve feedback maar positieve feedback op het werk en gedrag van leerlingen, door verbale reacties of non verbale reacties zoals: schouderklopje, knipoog enz.				
4 De leraar geeft leerlingen de tijd om een antwoord te geven; hij/zij is geduldig .				
5 De leraar uit vertrouwen in de mogelijkheden van alle leerlingen met opmerkingen als "Dit kunnen jullie vast wel." en "Dit hebben jullie al eens gedaan en toen ging het top."				
6 De leraar gaat uit van het positieve van de leerling.				
7 De leraar bevordert dat leerlingen successen aan zichzelf toeschrijven door het geloof in eigen kunnen te benoemen. beklemtonen wat ze al wel kunnen.				
8 De leraar stelt realistische eisen aan zijn/haar leerlingen en houdt daarbij rekening met individuele verschillen m.b.t. gedrag.				

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

.....

Kijkwijzer effectief onderwijsgedrag

Interactie met leerlingen en omgang met ongewenst gedrag	1	2	3	4
- er heerst een rustige en plezierige werksfeer in de klas				
- de leerlingen zijn met hun taak bezig; ze werken geconcentreerd aan de activiteiten				
- de leerlingen zijn productief; er wordt veel lesstof verwerkt				
- de leraar stimuleert samenwerking tussen leerlingen				
- leerlingen helpen elkaar/leggen elkaar uit				
- de groepen storen elkaar niet				
- de leraar interacteert met elke groep om het leerproces te stimuleren				
- de leraar overziet regelmatig de klas, hij heeft regelmatig oogcontact met leerlingen				
- hij hanteert de gedragsregels consistent en is daarin voorspelbaar				
- hij geeft aan hoe leerlingen hun gedrag kunnen verbeteren				
- hij prijst en beloont het gewenste gedrag direct				
- hij stopt ongewenst gedrag direct				
- hij spreekt bij ongewenst gedrag de juiste leerlingen aan				

Heldere regels en afspraken over gedrag	1	2	3	4
De leraar geeft zijn concrete verwachtingen aan. Hij maakt met de leerlingen afspraken over:				
- het binnenkomen en verlaten van de groep				
- het gebruik van hoeken, kasten en andere materialen zoals puntenslijper en rekenmachine				
- hulp vragen aan de leraar en de begeleiding tijdens werken				
- het inleveren van het werk				
- wat te doen als het werk klaar is				

Relatie: bevorderen dat alle leerlingen zich veilig en aanvaard voelen				
De leraar:				
- laat leerlingen merken dat hij beschikbaar is en dat hij naar hen luistert				
- toont belangstelling voor schoolwerk, spel en culturele achtergronden van leerlingen				
- bevordert dat leerlingen samenwerken en samenspelen en elkaar ondersteunen				
- komt afspraken met leerlingen na				
- neemt in woord en handelen stelling tegen seksisme, racisme, discriminatie en pesten				
- bevordert in woord en handelen dat leerlingen elkaar respecteren en accepteren, ongeacht				

hun afkomst, geslacht, ontwikkelingsaspecten en culturele of maatschappelijke achtergrond				
- gaat discreet om met vertrouwelijke informatie over leerlingen en hun thuissituatie				
- houdt rekening met verschillen in behoefte aan veiligheid en acceptatie				

Competentie: versterken van het zelfvertrouwen van alle leerlingen	1	2	3	4
De leraar:				
- geeft positieve feedback op het werk en gedrag van leerlingen				
- laat merken dat hij vertrouwen heeft in de mogelijkheden van alle leerlingen				
- laat merken dat hij hoge realistische verwachtingen van de leerlingen heeft				
- bevordert dat leerlingen successen aan zichzelf toeschrijven				
- bevordert de sociale vaardigheden en weerbaarheid van leerlingen				
- houdt rekening met verschillen in zelfvertrouwen van leerlingen				

Autonomie: bevorderen van zelfstandigheid en het nemen van verantwoordelijkheid	1	2	3	4
De leraar:				
- daagt leerlingen uit tot meedenken en meebeslissen				
- geeft leerlingen ruimte om eigen opvattingen, ervaringen ideeën in te brengen				
- bevordert dat leerlingen elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng				
- leert leerlingen verantwoordelijk te zijn voor hun eigen gedrag				
- leert leerlingen verantwoordelijkheid te dragen voor elkaar				
- leert leerlingen zelfstandig problemen op te lossen				
- houdt rekening met verschillen tussen leerlingen wat zelfstandigheid en hun mogelijkheden tot het dragen van verantwoordelijkheid betreft				

Kijkwijzer reflecteren van leraren over omgaan met verschillen	1	2	3	4
De leraar:				
- denkt na over hoe hij de ontwikkeling van kinderen opvat				
- denkt na over de verschillende verwachtingen die hij van leerlingen heeft en hoe hij succes en falen van leerlingen verklaart				
- denkt na over zijn pedagogische relatie met kinderen				
- reflecteert op hoe hij omgaat met etnische en culturele verschillen tussen leerlingen en tussen jongens en meisjes en op de effecten				

daarvan op de leerlingen				
- volgt systematisch de ontwikkeling van leerlingen en signaleert tijdig eventuele stagnaties in het ontwikkelingsproces				
- analyseert – met collega's – onderwijsleerprocessen en groepsprocessen en de eventuele problemen die zich daarin voordoen en analyseert ook zijn eigen aandeel daarbij				
- vraagt leerlingen mee te denken bij de analyse van de problemen en bij het zoeken naar oplossingen				
- zet – waar mogelijk en wenselijk – de resultaten van hun reflecties om in een planmatige aanpak van onderwijsleerprobleem				
- voert de opgestelde plannen uit, evalueert deze en neemt op grond daarvan beslissingen over de voortgang				
- denkt na over de manier waarop hij zijn vak bijhoudt en over de ondersteuning die hij daarbij nodig heeft				

Kijkwijzer reflecteren op sociaal-emotionele en gedragsproblematiek	1	2	3	4
- is in staat sociaal-emotionele en gedragsproblemen voor te zijn. Hij is proactief, werkt preventief en heeft daarbij oog voor de belangen van alle leerlingen in de groep				
- is zich bewust van zijn eigen opvattingen en overtuigingen over (het ontstaan van) probleemgedrag en –situaties en heeft inzicht in zijn eigen (intuïtieve) reactie hierop. Dat geldt ook voor zijn reacties op ouders van 'gedragsmoeilijke' leerlingen				
- kan probleemgedrag en –situaties analyseren (inclusief groepsprocessen) en gaat daarbij ook na welke bijdrage hij zelf – en de school – heeft aan het ontstaan en voortbestaan ervan				
- gaat na hoe de leerling probleemsituaties op school en thuis beleeft en hoe de leerling deze interpreteert in relatie tot zijn toekomstperspectief				
- benut in zijn aanpak mogelijkheden, kansen en positieve aspecten van leerlingen en hun ouders				
- organiseert feedback over zijn interacties met 'problematische' leerlingen en hun ouders en reflecteert op zijn denken en handelen (met collega's in de school, interne en externe begeleiders)				
- verdiept zich in literatuur over achtergronden van probleemgedrag en effecten van interventies en benut deze kennis in zijn handen				

Bijlage 6: Power point

Power point waarin ik de uitkomst van de top 6 aan het team presenteer en de volgende stappen in het onderzoek uitleg.

Deze PP wordt apart verstuurd als bijlage maar de hand out komt in het papieren meesterstuk

Bijlage 7: Evaluatieblad n.a.v. het observeren met de drie kijkwijzers.
Beoordelingsschema kijkwijzers

	Kwaliteitskaart de leraar gebaseerd op de wet BIO	Kijkwijzer effectief gedrag	Eigen kijkwijzer gemaakt door punten van het team
Komen de kernwoorden uit de top 6 van het team voldoende terug in de kijkwijzer?			
Gebruiksvriendelijkheid. Bijvoorbeeld: Zijn alle items op de kijkwijzer duidelijk omschreven? Is de kijkwijzer gemakkelijk in te vullen tijdens de observatie?			
Past de kijkwijzer bij onze manier van werken?			
Kun je alle items van de kijkwijzer observeren tijdens de les?.			
Geeft de kijkwijzer voldoende zicht op de pedagogische competenties van de leraar?			
Welke kijkwijzer was het prettigst om mee te observeren. Maak een top vier. Nummer de vier kijkwijzers van 1 t/m 4 waarvan nummer 1 de beste is.			
..... Eigen punten die jullie nog kwijt willen over de kijkwijzers.			

Zouden jullie een van de kijkwijzers verder willen gaan gebruiken?
 Zo ja? Welke van de 3 kijkwijzer zouden jullie dan willen gaan gebruiken?
 Zo nee? Welke aanbevelingen hebben jullie dan t.a.v. het observeren met een kijkwijzer?

Bijlage 8: Alle onderzoeksvragen gedurende het onderzoek op een rij:

Onderzoeksvraag

1 Werken regels en afspraken over gedrag als de leraar, vervanger, overblijfouder niet pedagogisch competent genoeg is en kunnen we deze competenties meetbaar of zichtbaar en kunnen we ze door middel van een observatie instrument zichtbaar maken.

Heeft het maken van regels en afspraken over gedrag wel zin als de leraar, vervanger, overblijfouder niet pedagogisch competent genoeg is en kunnen we deze competenties meetbaar of zichtbaar maken door middel van een observatie instrument

Verenging

2 Welke pedagogische competenties moet (heeft) een leraar in zijn bezit hebben, waardoor regels en afspraken op een natuurlijke wijze worden nageleefd. Kan ik deze pedagogische competenties meetbaar of zichtbaar maken door middel van een kijkwijzer of nader te onderzoeken instrument.

20-11-2008

3 Welke pedagogische competenties heeft een leraar (e.v. overblijfouders) die op de Springdonk werkt nodig om de gedragsproblemen die op deze school voorkomen te hanteren.

Deelvragen:

- Welke algemene pedagogische competenties moet een leraar (volgens het bekwaamheid dossier) in huis hebben.
- Welke gedragsproblemen komen we op de Springdonk tegen.
- Op welke manier kan ik deze pedagogische competenties in zichtbaar zodat het leraar gedrag tijdens een klassenconsultatie kan worden gescoord.

8-1-2009

Dit was mijn vraag: Welke pedagogische competenties moet (heeft) een leraar in zijn bezit hebben, waardoor regels en afspraken op een natuurlijke wijze worden nageleefd. Kan ik deze pedagogische competenties meetbaar of zichtbaar maken door middel van een kijkwijzer of nader te onderzoeken instrument.

4 Nieuwe vraag: Welke pedagogische competenties hebben leraren die op de Springdonk werken nodig om de op school frequent voorkomende gedragsproblemen te kunnen hanteren. Hoe zijn deze competenties te operationaliseren in een voor de school werkbaar instrument/ Kan ik deze operationeel maken door middel van een kijkwijzer of een nader te bepalen instrument.

- Welke pedagogisch competenties heeft een leraar nodig volgens de beschrijving in het bekwaamheidsdossier en kwaliteitskaarten van Bosch.
- Welke gedragsproblemen komen we op de Springdonk tegen.

- Hoe kan het dat kinderen bij diverse leraren ander gedrag laten zien waardoor ze als kinderen met een gedragsprobleem worden gezien.
- Is een kijkwijzer het juiste instrument voor de Springdonk, waarmee we de pedagogische competenties naast de kijkwijzer voor vakinhoudelijk en didactische werken kunnen gebruiken.

Juli 2009

Alle Onderzoeksvragen op een rij.

1 Werken regels en afspraken over gedrag als de leraar, vervanger, overblijfouder niet pedagogisch competent genoeg is en kunnen we deze competenties meetbaar of zichtbaar en kunnen we ze door middel van een observatie instrument zichtbaar maken.

2 Welke pedagogische competenties moet (heeft) een leraar in zijn bezit hebben, waardoor regels en afspraken op een natuurlijke wijze worden nageleefd. Kan ik deze pedagogische competenties meetbaar of zichtbaar maken door middel van een kijkwijzer of nader te onderzoeken instrument.

3 Welke pedagogische competenties heeft een leraar (e.v. overblijfouders) die op de Springdonk werkt nodig om de gedragsproblemen die op deze school voorkomen te hanteren.

4 Welke pedagogische competenties hebben leraren die op de Springdonk werken nodig om de op school frequent voorkomende gedragsproblemen te kunnen hanteren. Hoe zijn deze competenties te operationaliseren in een voor de school werkbaar instrument/ Kan ik deze operationeel maken door middel van een kijkwijzer of een nader te bepalen instrument.

5 Welke pedagogische competenties vindt ons team belangrijk/heeft ons team, Als het gaat om het omgaan met kinderen met mogelijke gedragsproblemen?

6 Welke competenties zijn er nodig voor het omgaan met kinderen om Probleemgedrag te voorkomen?

7 Wat is de kracht van de leraar in het omgaan met het gedrag van kinderen en wordt probleemgedrag voorkomen en hoe kan ik dit in kaart brengen?

8 Wat verstaat het team van de Springdonk onder pedagogische competenties, kunnen we deze zichtbaar maken met een voor ons werkbaar instrument dat aansluit op de kijkwijzer